

ADANA KARATEPE KILIM KOOPERATİFİ DOKÜMANLARI

Özlem YEŞİLYURT

Yüksek Lisans Tezi 2019

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALI

ADANA KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİ DOKUMALARI

ÖZLEM YEŞİLYURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç Dr. Ömer ZAIMOĞLU

ANTALYA - 2019

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

HALI, KİLİM VE ESKİ KUMAŞ DESENLERİ ANASANAT DALI

ADANA KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİ DOKUMALARI

ÖZLEM YEŞİLYURT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç Dr. Ömer ZAIMOĞLU

ANTALYA - 2019

T. C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

...../04/2019

Özlem YEŞİLYURT

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Özlem YEŞİLYURT tarafından Hazırlanan ADANA KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİ DOKUMALARI başlıklı bu çalışma .../04/2019 Tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı	Başkan	İmza
--------------------	--------	------

Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
--------------------	-----	------

Unvanı, Adı Soyadı	Üye	İmza
--------------------	-----	------

Tez Konusu : Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait

Olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: .../04/2019

Mezuniyet Tarihi : .../04/2019

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın tamamlanma aşamasında, başından sonuna kadar her daim bilgilerinden ve tecrübelerinden faydalandığım, sabırla kıymetli zamanını bana ayıran değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ömer ZAIMOĞLU' na teşekkürlerimi sunarım. Çalışma aşamasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Aydın ZOR hocam ve Öğr. Gör. Züleyha ZOR hocama teşekkürü bir borç bilirim. Dr. Öğr. Üyesi. Menekşe SUZAN hocama yardımlarından ve kılavuzluğundan dolayı teşekkür ederim. Çalışma aşamasında bilgi ve tecrübelerinden dolayı Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SAĞ hocama teşekkür ederim. Çalışma aşaması süresince her daim desteklerini esirgemeyen sevgili eşim Ümit YEŞİLYURT ve çocuklarıma çok teşekkür ederim. Kadirli ilçesi, Karatepe yöresini tanımama ve bu bölge ile ilgili önemli bilgileri elde etmemde bana kılavuzluk eden, merhum Araştırmacı Edebiyat Öğretmeni İrfan CAN hocama şükranlarımı sunar, Allaha rahmet dilerim. Kadirli Belediye Kent Müzesi sorumlusu Cevahir ZARARSIZ hanımefendiye çok teşekkür ederim. Tez düzenleme kısmında bana destek olan aile dostumuz sayın abim Adıgüzel İNAK' a teşekkür ederim. Bu çalışmada yardımlarını esirgemeyen aile dostumuz arkadaşımız Ömer AKGÖLLÜ' ye teşekkür ederim. Bu aşamada desteğini esirgemeyen arkadaşım Tez düzenleme kısmında bana yardımcı olan öğrencim Bircan ARSLAN' a Teşekkür ederim. Yüksek lisans en başından sonuna kadar her aşamada yanımda olan canım arkadaşım Ayten ŞENLİK ve Fatma GÜVENDİK' e çok teşekkür ederim.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özlem YEŞİLYURT
	Numarası	20165305004
	Anasanat Dalı	Halı, Kilim ve Eski Kumaş Desenleri
	Danışmanı	Doç. Dr. Ömer ZAIMOĞLU
Tezin Adı		ADANA KARATEPE KOOPERATİFİ KİLİM DOKUMALARI

ÖZET

Geleneksel Türk sanatı eseri olan kilim, Türk Halkının doğumundan ölümüne kadar günlük hayatının bir parçası olmuştur. Batı ve Orta Asya da yer yaygısı olarak kullanılmıştır. Osmaniye ili Kadirli İlçesine bağlı Karatepe köyü Sarıdüz mahallesinde, kilim vb. dokuma çalışmalarının yaygın olmasından dolayı 1972 yılında Kilim Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur.

Kooperatif kurulmadan önce kilim, çuval, yer yaygısı, süs eşyası olarak düz dokumalar yaygın olarak dokunduğundan, 1950 yıllarında Karatepe Kız Yusufllu köyünde kök boya (doğal boyalı ipler) ile dokunmuş kilimler yaygınlaşmıştır. Köy halkı Kadirli ilçesinden gelen Boyacı Mevlit adıyla anılan kişiden yardım alarak ipliklerini boyamışlardır. 1970'li yıllardan sonra Halet Çambel'in Karatepe köyüne gelmesiyle köy halkının ufku açılmıştır. Halet Çambel'in köydeki kadınlara doğal boyayı kendilerinin hazırlayabileceklerini anlatarak, köy halkı ile birlikte doğal boya

gelmesiyle köy halkının ufku açılmıştır. Halet Çambel'in köydeki kadınlara doğal boyayı kendilerinin hazırlayabileceklerini anlatarak, köy halkı ile birlikte doğal boya hazırlamaya başlamışlardır. Bu tarihten itibaren köylü kendi doğal boyasını üretmiştir.

Bu yöredeki kilimlerin kalitesi günümüze kadar taşınmaya çalışılmaktadır. Kilimlerde ham madde olarak kullanılan yün, iplik haline getirilip, doğal boyalar ile de renklendirilerek kullanılmaktadır. Kilimlerde kullanılan motifler, bu bölgede yaşayan aşiretleri, aileleri ve obaları simgelemektedir. Turistik açıdan, ticari rağbet gören kilimin Osmaniye'de, amaca yönelik üretiliyor olması da kilimlerin bugünlere gelme sebebi olarak bilinir. Karatepe Köyü Kilim Kooperatifi'nde, kilimlerin ana karakterinin bozulmadan günümüze kadar aynı kalitede gelmiş olması önemli bir mirastır. Şöyle ki ticari ihtiyaca göre dokunmaya başlanmasından bu yana eski örneklerle kıyaslandığında daha az motif ve renk çeşitliliği kullanıldığı görülmüştür. Bu kilimler düz dokuma tekniği ile dokunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kilim, Karatepe Kilimleri, Aslantaş Kilim Kooperatifi, Halet Çambel, Karatepe Kilim Kooperatifi.

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Student	Name Surname	Özlem YEŞİLYURT
	Number	20165305004
	Department	Carpet, Rug and Old Fabric Desing
	Advisor	Assoc. Prof. Ömer ZAIMOĞLU
Thesis Name		ADANA KARATEPE COOPERATIVE'S RUG WEAVINGS

SUMMARY

Kilim, a traditional Turkish art rugs has been a part of Turks' daily life from the birth to the death. Turkish people used rugs as a ground spread in Western and Central Asia.

Because of the common usage of the rugs, sacks, seams and similar texture studies the Kilim Development Cooperative was founded in the Sarıdüz neighborhood of the Karatepe village in the Kadirli District of Osmaniye province , in 1972.

Before the fondation of this Cooperative plain weaving was weaved widely as rugs, sacks, floor spread and decoration stuff. In 1950s in Karatepe Yusufllu Village, kilim that weaved with dyers'madder bacame widespread. Village people dyed the strings by the help of a man called Dyer Mevlüt came from Kadirli district.

After the 1970s , Halet ambel came to Karatepe Village and then village people came more educated. Halet ambel told the women in the village how they could prepare the dyers' madder by themselves and they produced it together.

The quality of the rugs in this region is being tried to carry until today. The wool used as the raw material has been turned into string and it has been use by colouring with natural dyes. The motifs used in the kilim symbolized the tribes, the families, the nobad families around around this region. From a tourist view Kilim is in demand in Osmaniye and being produced aimed at purpose, are known as the cause of Kilim's coming today.

In Karatepe Village Cooperative, Kilim's main characteristics come until today without any corruption with the same quality is a herritage.

That's to say , since the beginnig of weaved according to necessity, when it is compared with the old samples, it has seen less motif and colour varieties used. These rugs has been weaved with the technique of plain waeving.

Key Words: Kilim, Karatepe Rugs, Aslantaş Kilim Cooperative, Halet ambel, Karatepe Kilim Cooperative.

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf-1 Istar Tezgâhı	10
Fotoğraf-2 Kirman	11
Fotoğraf-3 Kirkit	12
Fotoğraf-4 Çıkırık	13
Fotoğraf-5 İki şak Kilim	30
Fotoğraf-6 Duvar Kilimi	31
Fotoğraf-7 Yastık Dokuma	32
Fotoğraf- 8 Heybe	33
Fotoğraf-9 Eriş Çul	34
Fotoğraf-10 Kıl Çul	35
Fotoğraf-11 Tır Çul	35
Fotoğraf-12 Savan	36
Fotoğraf-13 Sofra	36
Fotoğraf-14 Çuval	37
Fotoğraf-15 Panoluk Kilim	38
Fotoğraf-16 Noel Baba Kilim	39
Fotoğraf-17 Doğal Boya Tablosu	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1 Akrep Motifi	15
Şekil-2 Koç Başı Motifi	16
Şekil-3 Eli Belinde Motifi	17
Şekil-4 Yıldızlı Motifi	18
Şekil-5 Muska Motifi	19
Şekil-6 Taraklı Motifi	20
Şekil-7 Bereket Motifi	21
Şekil-8 Kurtiz, Kurtağzı Motifi	22
Şekil-9 Küpeli Motifi	23
Şekil-10 Saçbağı Motifi	24
Şekil-11 Hayatağacı Motifi	25
Şekil-12 Deli Göz Motifi	26
Şekil-13 Pıtrak Motifi	27
Şekil-14 Kuş Motifi	28
Şekil-15 Artılı Yıldız Motifi	29
Şekil-16 Avize Motifi	30
Şekil-17 Yar Yâre Küstü Motifi	31
Şekil-18 Baklava Motifi	32
Şekil- 19 Zincirli Motifi	33
Şekil-20 Laleli Kenar Suyu Motifi	34
Şekil-21 Doldurdök Motifi	35
Şekil-22 Tepeli Dikme Motifi	36

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Tez Kabul Formu	ii
Önsöz/Teşekkür	iii
Özet	iv
Summary	v
Tablolar Listesi	viii
Şekiller Listesi	ix
Giriş	1
BİRİNCİ BÖLÜM: GELENEKSEL DÜZ DOKUMA TEKNİĞİ VE BOYUTLARI	3
1.1. Düz Dokuma	3
1.2. Kilim Dokuma Çeşitleri Ve Teknikler	3
1.2.1. Kilim	3
1.2.2. İlikli kilim	4
1.2.3. İliksiz kilim	4
1.2.4. Saçak bağlama	4
1.2.5. Zili	4
1.2.6. Cicim	4
1.2.7. Sumak	5
İKİNCİ BÖLÜM: ADANA KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİ DOKUMALARI	6
2.1. Adana Kadirli Karatepe Kilimlerinin Tarihi	6
2.2. Karatepe Kilimi Ve Kilim Kooperatifinin Tarihsel Süreci	7
2.2.1. Karatepe Kilim Kooperatifinin Kuruluşu ve Prof. Dr. Hâlet ÇAMBEL' in Rolü	9
2.2.2. Dokuma Tezgâhları Ve Dokumada Kullanılan Diğer Araçlar	10
2.2.2.1. İstar Tezgâhı	10
2.2.2.2. Kirman	11
2.2.2.3. Kirkit.	12
2.2.2.4. Çıkrık	13
2.3. KARATEPE KİLİMLERİNDE GÖRÜLEN MOTİFLER	14

2.3.1. Motif(Nakış)	14
2.3.2. Motif Çeşitleri	15
2.3.2.1. Akrep Motifi	15
2.3.2.2. Koçbaşı Motifi	16
2.3.2.3. Eli belinde Motifi	17
2.3.2.4. Yıldızlı Motifi	18
2.3.2.5. Muska Motifi	19
2.3.2.6. Taraklı Motifi	20
2.3.2.7. Bereket Motifi	21
2.3.2.8. Kurtiz, Kurtağzı Motifi	22
2.3.2.9. Küpeli Motifi	23
2.3.2.10. Saç bağı Motifi	24
2.3.2.11. Hayat Ağacı Motifi	25
2.3.2.12. Deli Göz Motifi	26
2.3.2.13. Pıtrak Motifi	27
2.3.2.14. Kuş Motifi	28
2.3.2.15. Artılı Yıldız Motifi	29
2.3.2.16. Avize Motifleri	30
2.3.2.17. Yar Yâre Küstü Motifi	31
2.3.2.18. Baklava Motifi	32
2.3.2.19. Zincirli Motifi	33
2.3.2.20. Laleli Kenar Suyu Motifi	34
2.3.2.21. Doldur dök Motifi	35
2.1.2.22. Tepeli Dikme Motifi	36
2.4. KARATEPE KİLİM DOKUMALARININ KULLANIM ALANLARI	37
2.4.1. İki Şak Kilim / Yer Sergisi	37
2.4.2. Duvar (kilimi) Perdesi/Yüklük Perdesi	38
2.4.3. Yastık	39
2.4.4. Heybe	40
2.4.5. Çul	41
2.4.5.1. Eriş Çul	41
2.4.5.2. Kıl Çul	42

2.4.5.3.Tır Çul	42
2.4.6.Savan	43
2.4.7.Sofra	43
2.4.8.Çuval Dokuma	44
2.4.9.Namazlık	45
2.4.10.Panaoluk Kilim	45
2.4.11.Noel Baba Kilimleri	46
2.5. KARATEPE KİLİMLERİNDE DOĞAL BOYA KULLANIMI	47
2.5.1.Sarı Renk	48
2.5.2.Kırmızı Renk	48
2.5.3.Yeşil	48
2.5.4.Siyah	48
2.5.5.Kahve	48
2.5.6.Pembe	48
2.6. KARATEPE YÖRESİNDEKİ DOKUMA İLE İLGİLİ YÖRESEL TERİMLER	49
2.6.1.Evdime Dokuma	49
2.6.2.Çalma Dokuma	49
2.6.3.Oturak Dokuma	49
2.6.4.Nakış	49
2.6.5.Eriş İplik	50
2.3.5.Gelep	50
2.6.6.Istar Iymak	50
2.6.7.Istar Kesmek	50
2.6.8.Bükme	50
2.6.9.Dokdurdök	50
2.6.10.Tepeli dikme	50
Sonuç	51
Kaynakça	53
Ekler	55
Özgeçmiş	105

GİRİŞ

Bu çalışmanın temel amacı, günümüzde de yaşayan ve kullanılan Karatepe kilimlerinin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ve değişiminin örnekler üzerinden araştırılmasıdır. Kilimlerin temel kompozisyonları geleneksel motiflerden oluşmaktadır. Bu kilimlerle ilgili, literatür taramasında kaynaklar bölümünde açıklanan bilgilere ulaşılmıştır. Bu çalışmalar dışında herhangi bir akademik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle Osmaniye'nin Karatepe-Kız Yusufu Köyü'ne ve Karatepe Kilim Kooperatifi'ne gidilerek, buradaki örnekler üzerinden dokumaların geçmişten günümüze tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ve değişimi incelenmiştir. Karatepe kilimlerinin eski ve yeni motiflerinin, Kenan Erzurum'un "Türkmen ve Avşar Dokumaları Kadirli'nin Kilimleri" kitabında ki bilgileri ile araştırma konumuzla ilgili elde edilen bilgilerin karşılaştırılması bu araştırmanın temel hedefi olarak belirlenmiştir.

İki yönlü tersi ve düzü atkı yüzlü dokuma olan kilim, geleneksel motiflerle süslenecek, dokuyanın örf, adet, gelenek ve duygularını yansıtarak dokuduğu düz dokuma yaygılara "kilim" denilmektedir. Renkli atkı iplikleri, çözü ipliklerinin bir altından bir üstünden geçerek ve başka bir motifinin sınırına gelmekte ve dönmektedir. Bu şekilde aynı renkteki atkı iplikleri kendi motifini oluşturmaktadır(Özdemir ve Özdemir, 2016:405).

İnsanoğlunun çoğu zaman yalnızca yaşam alanlarında sergi olarak kullandığı kilim, özelliğini kaybetmeden günümüze kadar ulaşmıştır. Daha özenle bakıldığında bize özel bir yaşamın kapısını aralamaktadır. Anadolu insanı yüzyıllar boyunca inanılmaz bir yaratıcılıkla, duygularını, duyuş ve düşüncelerini bir metin gibi kilimlere işlemiştir. Yazılı olmayan bu metinler değme ödüllü tablolarla yarışır bir ruha sahiptir. Tezgâhından tutunda ipliğine, yününe, ilmeğine hatta boyasına kadar başlı başına bir sanat olmuştur. İç içe giydirilmiş rengiyle, deseniyle kilim kimi zaman sevgiliye, kimi zaman aileye kimi zaman da gurbete ve sılıya mesajlar göndermiştir(İ. Türkmenoğlu kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Bu sanatın çok eski ve kendine ait mistik bir dili ve ruhu vardır. Bu nadide eserlerin arasına dâhil edeceğimiz çalışmanın konusu olan Karatepe Kilimleri de yüzyıllar öncesine

ait motifleri günümüze taşımaktadır. Her bir renk, her bir desen bize samimi bir hikâye ve yaşanmışlıkları anlatmaktadır. Karatepe kilimlerinin dokunuşunda büyük emek ve titizlik gösterilmektedir. Bu kilimlerde kullanılan ipliklerin, günümüzde hala ağaç kökleri, yaprak ve çiçeklerden elde edilen doğal boya ile boyanıyor olması diğer kilimlerden farkını ortaya koymaktadır. Tüm kilimlerin ortak noktası olduğu gibi bu kilimlerde de geleneksel motiflerin işlenmesi ve yaşatılması açısından yüzyıllar öncesinin kültürünü özenle ilmek ilmek günümüze taşımaktadır. Bu yörede dokunan kilimler, ıstar adıyla anılan, ağaçtan yapılmış ayakları yere sabitlenmiş dik tezgâhlarda dokunmaktadır(A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Karatepe Kız Yusufu Köyü Kilim Kooperatifi'nde, kilimler ana karakteri bozulmadan geçmişten günümüze aynı kalitede gelmesine özen gösterilerek dokunmaya çalışılmaktadır. Ancak ticari ihtiyaca göre dokunan kilimlerde, eski örneklere nazaran daha az sayıda motif kullandıkları düşünülürse bu halk sanatının motif ve renklerinin giderek değişime uğradığı ortaya çıkmaktadır. Atkı ve çözgüsünde yün ipliği kullanılmakta olup bitkilerden elde edilen boya ile renklendirilen kilimler, düz dokuma tekniği ile dokunmaktadır. Motifler, civarda yaşayan aşiretler, obalar ve aileleri simgelemektedir. Dünyaya sesini duyuran Karatepe Kilimleri, ticari amaca yönelik olarak da üretilmektedir(İ. Türkmenoğlu kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

BİRİNCİ BÖLÜM: GELENEKSEL DÜZ DOKUMA TEKNIĞİ VE BOYUTLARI

1.1. Düz Dokuma

Türk dokuma sanatlarından olan kilim, cicim, zili, sumak iki ya da daha fazla iplikten oluşan düğümsüz ve havsız dokumalara **düz dokuma** ya da halk deyişiyle **kilim** denmektedir. Düz dokumlar kilim, zili, sumak, cicim gibi teknik açıdan değişik dokuma çeşitliliği göstermektedir. Dokuma teknikleri birbirinden farklı olsada halk arasına tümüne kilim denilmektedir. Bu dokuma türlerinin her birinin kendine has dokuma ve süsleme tekniği vardır. Kullanım yerleri de yine birbirlerinden farklıdır. Kilim ikiyüzlü bir dokuma türü iken zili, sumak, cicim de ise tek bir yüz bulunmaktadır(Deniz, 2002:6).

1.2. Kilim Dokuma Çeşitleri Ve Teknikleri

1.2.1. Kilim:

Çözgü ve atlı ipleriyle dokunur. Atkı ipleri çözgü iplerinin bir altından bir üstünden geçerek, motif oluşturulur. Oluşturulan yüzey kilim dokumadır. Kilimin tersinin düzünün belli olmaması motiflerin ve terkinin ustaca bir elin dokumasından geçer. Zemin motif ilk bakışta birbirinden ayırt edilemez. Kilimin dokunmasında önceden hazırlanmış desen yoktur, tamamen dokuyanın duygusunun gelenek ve görgü kurallarının ortak hayal gücünün ortaya çıkardığı sanat eseridir. Motif özelliğine göre dokuma esnasında yan dik taşlamalar yapılır. Boşluklar sonradan doldurulur. Halı dokumasındaki gibi sıra takip edilmez. Yusuf Durul kitabında kilimin serbestliği ile alakalı" *Halı işi deli işi Kilim işi kimin işi*" dizeleriyle bir Türkmen deyişi paylaşmıştır(Durul,1985: 20).

Atkı: Çözgü ipliklerinin arasında enine geçen ipliklerdir. **Çözgü:** Kilim tezgâhında uzunlamasına ve yan yana sıralanmış atkı iplerinin arasından geçirildiği ipliklerdir(Gül, 2015: 11).

1.2.2. İlikli Kilim: Çözümlerin arasına bir alttan bir üstten, çözümleri örtecek şekilde yerleştirilen değişik renkteki atkılar, kendi motiflerinin sınırlarından geri dönerler. O motifin sınırında komşu motifin başka renkteki atkısı da aynı yerden birkaç sıra geri dönerken, arada dikey bir çizgi oluşuyorsa, iki desen arasında ilik meydana gelir. Çünkü çözümlü ipleri, iki desenin sınırında iki ayrı atkı tarafından sarılarak geri çekilmişlerdir. Kilimde ilik sayısının fazla ve 1 cm'den uzun olması tercih edilmez. Bu nedenle motifler genellikle köşeli, çapraz, enine ve kesik çizgilerden oluşmaktadır. Kilimde ne kadar ilik bulunursa kilimin yapısı ve değeri o derece zayıflar(Gül, 2015: 19).

1.2.3. İliksiz Kilim:

İliklerin meydana gelmesini önlemek için, farklı renklerdeki nakış ipliklerinin iliklerin oluşmaması için her sırada karşılaştıkları bölgede birbirlerinin içerisinden geçerek ilik oluşumu engellenmektedir. Kilimde ne kadar ilik bulunursa kilimin yapısı o kadar zayıf olmaktadır. Bu nedenle ilikler çeşitli şekillerde yok edilir(Gül, 2015: 20).

1.2.4. Saçak Bağlama:

Dokumanın başında ve sonunda bir kısım çözümlü iplerinin dokuma yapmadan bırakılan kısımlarına yapılan işlemdir. Dokumanın kesilip tezgâhtan alındıktan sonraki en son işlemi saçak bağlamadır. Dokumanın sökülmemesi için en basit saçak bağlama tekniği belirli sayılarda çözümlü iplerinin seçilip dokumaya en yakın yerinden düğüm atılma tekniğidir. Saçak bağlama bazı dokumalarda saç örgüsü kafes, muska, makrame, püskül bağlama, renkli püsküller gibi bağlama şekilleri ile bağlanmaktadır. Saçak heybe, torba, çuval dokuma çeşitlerinde çözümlü uçları dokumanın iç tarafına gizlenir ya da dipten kesilip içeri kıvrılarak dikilir(Burhanlı ve Atılğan, 2018: 45).

1.2.5. Zili:

İki üç ya da daha fazla ipliklerle dokunur. Düz dokuma yaygınsıdır. Yörelere göre sili ya da zili diye adlandırılır. Çözümlü ipliklerinin üzerinden iki ya da üç ip atlanarak dikey veya kayma tekniği ile dokunur. Çözümlü iplikleri yün ya da kıldır. Eğrilmiş bükülmüş yün kullanılmıştır. Malzemeleri kıl ve yündür. Bazı yörelerde kıl-yün birlikte eğrilerek kullanılmıştır.(Aydın, 2011: 20).

1.2.6. Cicim: Atkı ve çözümlü iplikleri ile birlikte nakış iplikleri de kullanılmıştır. En çok kullanılan alanlar, örtü, heybe, çuvaldır. Seyrek ya da sık nakışlı cicim olarak adlandırılmaktadır(Aydın, 2011: 20).

1.2.7.Sumak:

Çözü ipliğine desen ipliklerinin sarılmasıyla meydana gelmektedir. Sumak dokumada bazen sadece desen ipliği ile dokuma yapılmaktadır. Sumak dokuma çeşitleri; atkılı atkısız, düz, balıksırtı, ters ve çapraz dokumalardır(Aydın, 2011: 20).

İKİNCİ BÖLÜM: ADANA KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİ DOKUMALARI

2.1. Adana –Kadirli Karatepe Kilimlerinin Tarihi

Kadirli, daha önce Akdeniz Bölgesinin Adana iline bağlı iken Osmaniye iline bağlanmıştır. Şu an Osmaniye'nin en büyük ilçesi olan Kadirli, Adana'nın doğusunda, Osmaniye'nin ise kuzeybatısında, ortalama denizden 96 metre yükseklikte konumlanır (Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi, Mayıs 2013).

Karatepe, Geç Hitit Çağı'nda (M.Ö. 8 yy.) Adana Ovası Hükümdarı Asativatas tarafından, krallığını kuzeydeki vahşi kavimlere karşı korumak için hudut kalesi olarak yaptırılmıştır. Karatepe, Çukurova'yı Andırın-Göksun üzerinden İç Anadolu'ya bağlayan ve "Akyol" (Ağyol - Kocayol) diye anılan tarihi kervan yolunun üzerindedir. Bu yol Hititlerden önce, Hitit Dönem' inde ve Haçlı Seferleri sırasında kullanılmıştır. Yakın zamanlara kadar Yörüklerin göç yolu da olmuştur(Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi, Mayıs 2013).

“Anadolu coğrafyasındaki serüvenine Malazgirt ve Ahlât Ovasından başlayan Oğuz Boyları, zamanla bu coğrafyanın çeşitli yerlerine dağılmışlardır. Bu Oğuz boylarından olan; Yörük, Türkmen ve Avşarların bir bölümü, otlağı bol, iklimi ılıman olan yer arayışından hareketle iç bölgelere ve güneye doğru göç etmişlerdir. Bu boy ve obalardan Avşarlar; Kayseri ve Sivas yörelerine, Yörükler; Mersin, Konya Aydın ve Niğde civarına Türkmenler; Adana'nın ormanlık bölgesi olan Kadirli, Kozan ve Tufanbeyli'ye ağırlıklı olarak yerleşmişlerdir”(Ersoy, 2013:5).

16. yüzyılda Zulkadriye (Maraş) Beylerbeyliğine bağlı olan Kars-1 maraş sancağı bugün Osmaniye iline bağlı Kadirli Sunbas Haruniye, Bahçe Kahramanmaraş'a bağlı, Andırın ve Göksun ilçelerini kapsamaktadır.

Kars-1 maraş sancağı Alaüddevle Bey kanunları ve Osmanlının erken dönemlerinde Rum kanunlarının uygulandığı kars-1 zulkadriye(Maraş) Beylerbeyliği ile Osmanlı fethinin ilk yıllarına kadar Memluk kanunlarının uygulandığı Çukurova(Adana) bölgesi arasında bir geçiş bölgesi olmuştur(TTK, 2014).

Çukurova ve Kars-ı Maraş(Kadirli) bölgesinde Osmanlı izleri çok geç döneme dayanmaktadır. Bu bölgelerde erken Osmanlı dönemine ait eser ve kayıt yok denecek kadar azdır. Bölgedeki ilk İslam eserlerinden olan ve Adana'da yer alan Ramazanoğlu Beyliği tarafından yaptırılan Ağca mescit 1403 ya da 1409 'a tarihlendirilmektedir. Bunun nedeni Ramazanoğlu Beyliğine sınırları içinde yer alan Adana muhasarlığının (vergi alınan bölge) Merkezi Mısır'da bulunan Memlûklü devletine bağlı olmasıdır(S. Yoğurtçu kişisi ile iletişim, 21.04.2019).

Bölgedeki mimari eserler incelendiğinde kırmızı, siyah ve beyaz renkli taşlar kullanıldığı görülmektedir. Bu durum Memlûklü etkisinin bölgedeki kanıtı olarak gösterilmektedir. Ramazan oğulları Beyliği sınırları içinde yer alan Adana muhasarlığı (vergi alın bölge) 1516 da Mısır'a sefere giderken Osmanlı Devleti hükümdarı olan Yavuz Sultan Selim tarafından savaş yapılmadan Osmanlı Devletine bağlanmıştır.1517 yılında Mısır seferinde Memlûklü devletini Mağlup eden Osmanlı Devleti bu bölgenin (Çukurova ve Kars-ı Maraş) tek hâkimi olmuştur(S. Yoğurtçu kişisi ile iletişim, 21.04.2019).

Kars-ı Maraş (Kadirli) ve Çukurova bölesinde yaşayan Halk besledikleri keçi, sığır, deve ve atların kıl ve derilerinden, gündelik hayatta kullandıkları elbise, çadır, yayık, tulum ve kilim gibi ürünleri kendileri üremişlerdir. Yörükler daha çok keçe, sili ve halı, Türkmenler ise daha çok kilim, cicim, kolan ve heybe dokumuşlardır(Ersoy, 2013:5).

2.2. Karatepe Kilimi Ve Kilim Kooperatifinin Tarihsel Süreci

Karatepe de yerleşik hayata geçen Türkmenler, hayvancılığın yanında tarımla da uğraşmayı öğrenmiş, Anadolu köylüsü olmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ve kalkınma projesiyle birlikte bölgeye bir baraj gölü yapılmıştır. Bununla birlikte Karatepe köyüne ait tarım arazisinin, Aslantaş Baraj Gölü altında kalmasına neden olmuştur. Köy halkı için küçükbaş hayvancılık tek geçim kaynağı haline gelmiştir(Ersoy, 2013:5).

Anadolu Medeniyetleri araştırmaları bağlamında kazılar başlamış ve bulunan medeniyet kalıntıları ile tabiat dokusunun bozulmaması gerekçesiyle bölge Millî Park alanı ilan edilmiştir. Böylece Karatepe köylüsü tek geçim kaynağı olan küçükbaş hayvancılığı da bırakmak zorunda kalmıştır(Ersoy, 2013:5).

Ali CAFRİ, ata sanatı olan kilimin dokumacılığının yaşatılması için, dağınık halde yaşayan köy halkının dayanışma içinde hareket edilerek bu sanatın canlanacağına ve köy halkını kaderinin değişeceğine inanmıştır. Bu sebeple 26. 12. 1972 tarih ve 2963 sayılı

Ticaret Bakanlığı onayı ile Karatepe Kilim Kooperatifinin kurucusu ve başkanı olmuştur(Ersoy, 2013:5).

Adını Karatepe Köyü'nden alan, Halet Çambel'in desteğiyle de Ali Cafri öncülüğünde iplik eğirme, bükme, boyama, dokuma, halı-kilim, battaniye projelerini gerçekleştirmek için Karatepe Kalkındırma Kooperatifi kurulmuştur. Kooperatifin asıl amacı yörede geleneksel olarak dokunan kilimlerin yok olmasını önlemek, aslına uygun olarak ve özgün biçimiyle dokunmasını sağlamaktır”(Seyirci, 1991: 287).

Ali Cafri' nin ölümünden sonra kooperatifin başına oğlu Cengiz Cafri geçmiştir. Karatepe Kilimleri başta ABD olmak üzere Fransa, İngiltere ve Rusya'ya ihraç edilmektedir. Özellikle İngiltere ve ABD çok rağbet ettiğini belirten Karatepe Kooperatif başkanı Cengiz Cafri oralara İncirlik vasıtasıyla Karatepe Kilimlerini gönderdiklerini belirtmektedir.

Kooperatif, Osmaniye' ye 25 km uzaklıktadır. Kooperatife bağlı yatılı bir pansiyon, dokuma atölyesi, boya atölyesi, sergi salonu, dağıtma, toplama ve pazarlama merkeziyle organize edilmiş bir kurumdur. Kooperatife ait 135 adet kilim tezgâhı bulunmaktadır. Bunlardan 17 tanesi Karatepe Kilim Kooperatifinde, 15 tanesi ise çeşitli kurslara dağıtılmıştır. Diğerleri ise Kadirli ve Osmaniye'nin köylerine dağıtılarak, hala dokuma yapılmaya devam edilmektedir(A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Kilimlerin bazı motiflerinde stilize edilmiş motifler ve hazır yün kullanımı dışında, geçmişten günümüze herhangi bir değişim olmadığı görülmektedir. 1970'li yıllardan bu yana aynı motifler ve doğal boyalar kullanılmıştır. Daha önce ihtiyaca göre dokunan kilimlerin, günümüzde ticari amaca yönelik olarak dokunmasıyla birlikte Uşak ilinden hazır yün temin edilmeye başlanmıştır. Karatepe'deki kilimler de Türkmen, Yörük ve Avşar dokumalarındaki özellikleri taşımıştır. Bunun sebebi, halkın köklerinin Türkmen, Avşar ve Yörüklere dayanmasından kaynaklanmaktadır. Hatta köy halkının çoğunun soy isimleri Türkmenoğlu ve Avşar olduğu görülmektedir. Bu göçebe boylarından Avşar Boyu,

aynı zamanda kilimlere de adını vermiştir. Bu kilim üzerinde lale, papatya, yıldız nakışlarının bulunması dağlarda yaşayan konar-göçer boya ait olduğu kanısı güçlendirmiştir(Mavi,2005:2).

2.2.1. Karatepe Kilim Kooperatifinin Kuruluşu ve Prof. Dr. Hâlet ÇAMBEL' in Rolü

“Almanya’nın Berlin kentinde 27 Ağustos 1916 yılında doğan arkeolog Prof. Dr. Halet Çambel, Türkiye’nin ilk açık hava müzesini kurmuştur. Bilim dünyasında Hitit hiyerogliflerinin çözüldüğü yer” olarak bilinen Karatepe Arslantaş höyüğünde ilk açık hava müzesini kurmuştur. 1946 yılında Karatepe Arslantaş höyüğünde kazı çalışmaları başlamıştır(Milliyet Gazetesi Resmi İnternet Sitesi, 27.08.2015).

Karatepe halkı, Halet Çambel’i aileden biri olarak kabul etmiş ve benimsemişlerdir. Hayatının önemli bir bölümünü Karatepe de geçirmiştir. Karatepe köy halkından kilim dokuyan bayanlara öncülük etmiş, onlarla birlikte kilim dokumuştur. Köy halkı Halet Çambel’le birlikte doğal boya üretimini öğrenmiş ve kendi ipliklerini kendileri boyamaya başlamışlardır. Doğal boyalı yün ipliklerle dokunan kilimlerin ticaretini de başlatıp Karatepe Kilimlerinin ismini dünyaya duyurmuştur(A. Haksever kişisiyle iletişim,20 Mart 2017).

2.2.2. Dokuma Tezgâhları Ve Dokumada Kullanılan Diğer Araçlar

2.2.2.1. Istar Tezgâhı

Göçebe hayatların göç yapıp kondukları yerlerde, kurdukları en basit dokuma tezgâhlarıdır. Taşınması ve kurulması da onlar için en kolaydır. Tezgâhın iskeletini yan dikmeler meydana getirir.0.30 eninde kalın bir tahtadır(Durul,1985: 16).

Alt ve üst kısmında yuvarlak bazı ağacı bulunur. Orta kısmında çözüğü ipinin bağlandığı bir gücü ağacı mevcuttur. Çözüğü iplerinin dokuma esnasında bir öne bir arkaya geçmesini sağlayan bir materyalde varan gelendir(H. Cafri ile kişisiyle iletişim, 02.0.2019).

Göçebe hayatına uygun, taşıma ve kurulması basit, hatta göçte kondukları yerde yapılabilecek basit dokuma aracıdır. Kırkitli dokumalar için oldukça işlevsel bir tezgâhtır (Durul, 1985: 16).

Fotoğraf-1 Istar Tezgâhı

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.2.2.2. Kirman:

Yün keleplerinin eğilip, bükülerek iplik haline getirildiği ahşap malzemedir (A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Fotoğraf-2 Kirman

Fotoğraf-3 Kirman

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.2.2.3. Kirkit:

Kilimde atkı iplerini sıkıştırmak amacı ile kullanılan demir malzemedir. Ahşap kirkittler kullanım açısından kullanışlı olmama nedeniyle çok tercih edilmemiştir(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Fotoğraf-4 Kirkit

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.2.2.4. ıkırık:

Yün keleplerini iplik haline dönüştürmek için kullanılan, kendi ekseninde dönen ahşap araçtır. İplikleri sarmak içinde kullanılmaktadır(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Fotoğraf-5, ıkırık

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3. KARATEPE KİLİMLERİNDE GÖRÜLEN MOTİFLER

2.3.1. Motif (Nakış) :

Dokumayı meydana getiren süsleme ögesidir. Deseni meydana getiren unsurlardır”(Gül, 2015: 11).

Karatepe de dokunan kilimlerin motif isimleri hayattan, inançlardan, hayvanlardan esinlenilerek ortaya çıkmıştır. Yüzyıllardan beri göçebe yaşayan boylar geçim kaynağı olarak at, koyun, deve, koç gibi hayvanların etinden, sütünden, yününden faydalanarak iç içe yaşamışlar, bu hayvanları da motiflerine işlemişlerdir. Hatta yabancı hayvanları da dokumalarında konu olarak almışlardır. Yine bu dokumalarda çiçek, yaprak, ağaç motifleri stilize edilerek kilimlerde bir süsleme örneği olarak dokunmuştur(Mavi,2005:2).

Geometrik motifler ise yıldız, dikmeli susma, dolmalı dikme, üçgen dikmeler, zincir dikme, baklava dilimi gibi isimlerle bu motifler Karatepe kilimlerinde yerini almıştır. Kilimin orta zemininde “küpeli, eli belinde, seymen, kız kadın, kuş kuyruğu, akrep, baklava dilimi, yıldız” gibi motifler ana motifleri oluşturmuştur. Bu motiflerin çevresinde ve aralarında ise tilki kulağı, koçboynuzu, kurtağzı, kurt izi, üçgen dikmeler yerini almıştır. Bordürlerinde ise kenar suyu olarak da adlandırılan dış süslemelerinde iki motif vardır. Karatepe köyünde bu motiflere “sevdi dolaştı” diye adlandırılan desendir(Erzurum, 2017:xıı).

Karatepe’de sadece kilim dokunmamakla birlikte Kooperatifte çalışan usta öğretici Ayşe Hanım: “ Her kişinin bir sanatı var, bizim sanatımız da budur.” sözleriyle yaptıkları işe verilen değeri belirtmektedir.

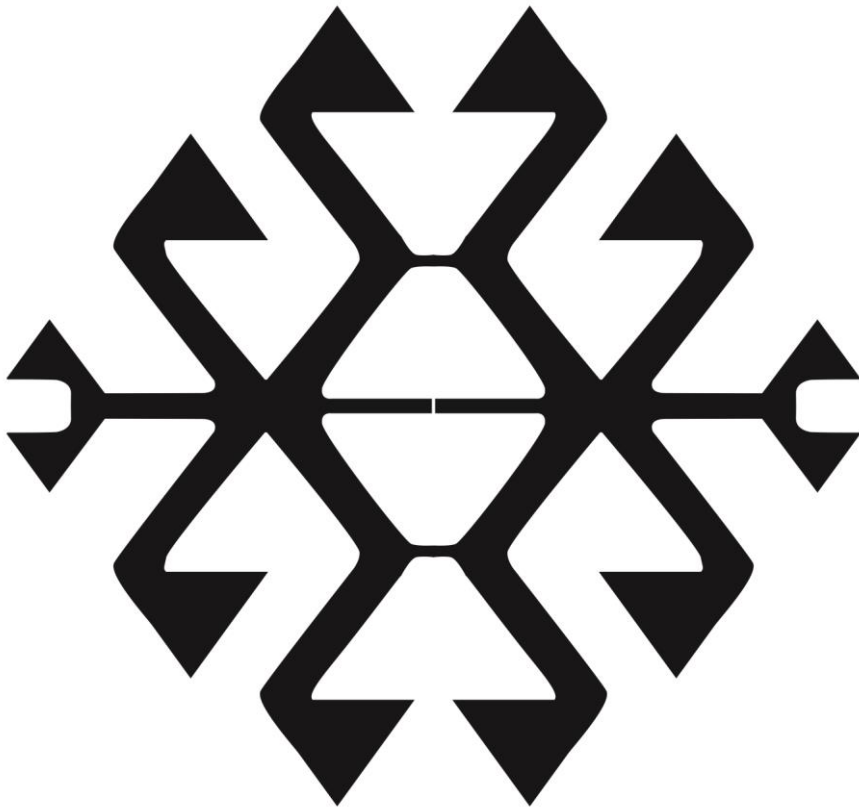
Kilimi meydana getiren en önemli faktör üzerindeki motiflerdir. Kızlar evlenirken evlerin dışına ipler gerilip, kilimleri, namazlıkları, çulları iplere serilmiş ve ne kadar çeyizi olduğu köylüye gösterilmiş. Motifler birbirini andırır fakat her dokumanın motifi, onu yaşayanın ruhundan sevinç ve kederinden izler taşır. Motifler ortak olsa da bakan her göz kendi kilimini dokur, her göz başka okur(A. Haksever kişisiyle iletişim,20.03.2017).

2.3.2. Motif Çeşitleri

Her motifin kendine özgü isimleri vardır.

2.3.2.1. Akrep Motifi: Halk arasında kahramanlık sembolü olarak bilinir. Dokumalara zararlı yaratıklardan korunmak amacı ile kullanılmaktadır(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Şekil-1 Akrep Motifi

Kaynak: Durmaz,2016

2.3.2.2. Koçbaşı Motifi: Gücü kuvveti simgeler. Boynuz her zaman gücün kuvveti simgesi olarak kabul edilmiştir. Bereket, güç erkeklik ve kahramanlık sembolü olarak işlenmiştir(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

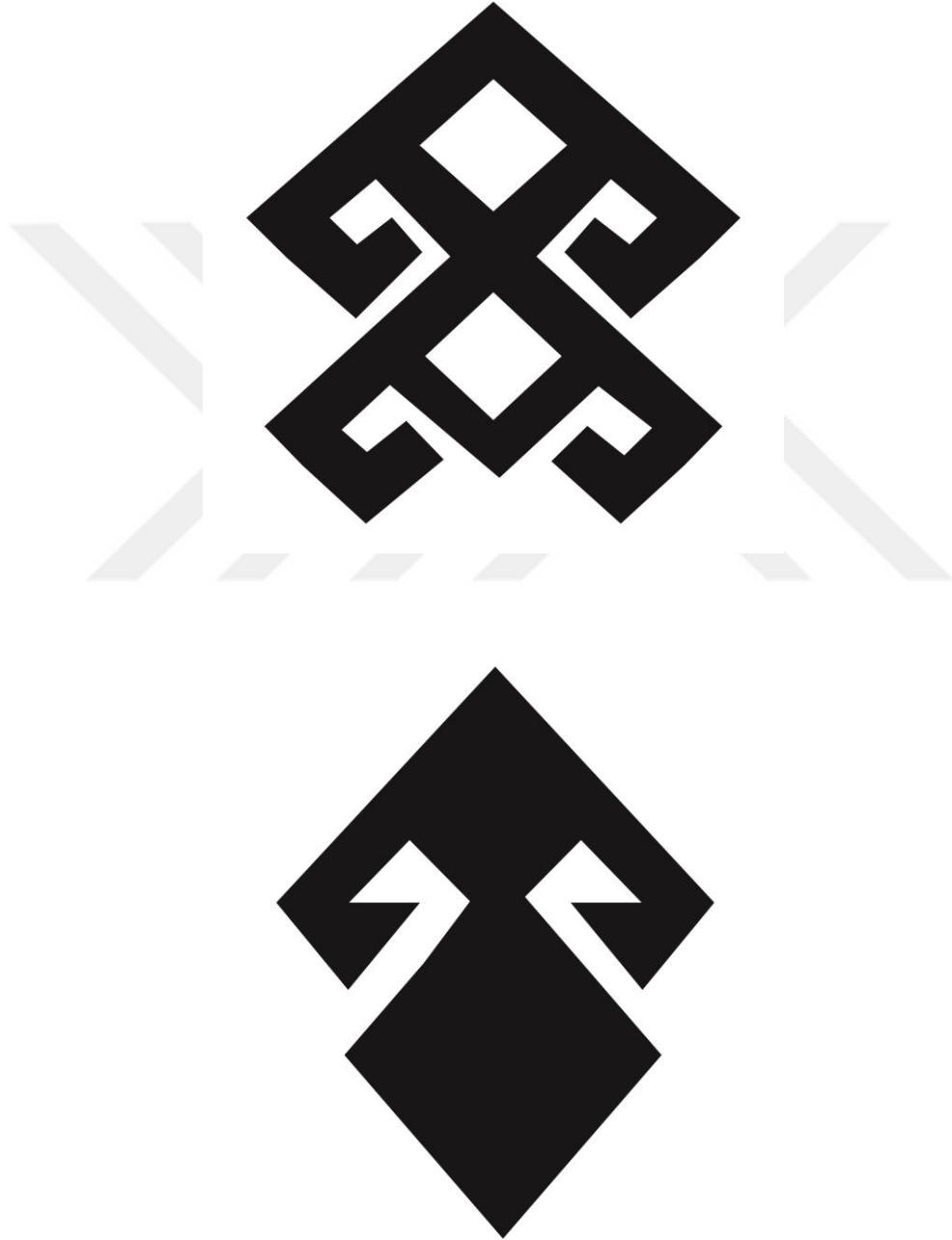
Şekil-2 Koçbaşı Motifi

Kaynak: Durmaz,2016

2.3.2.3. Eli Belinde Motifi: “Elim belimde, keyfim yerimde, kilimimi dokudum, çeyizimi hazırladım, evliliğe hazırım.” demektir(A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Şekil-3 Eli Belinde Motifi

Kaynak: Durmaz, 2016

2.3.2.4. Yıldızlı Motifi: Parlaklığı, bereketi, güzelliği simgeler(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Şekil-4 Yıldız Motifi

Kaynak: Durmaz, 2016

2.3.2.5. Muska Motifi: Nazara karşı korumayı simgeler(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

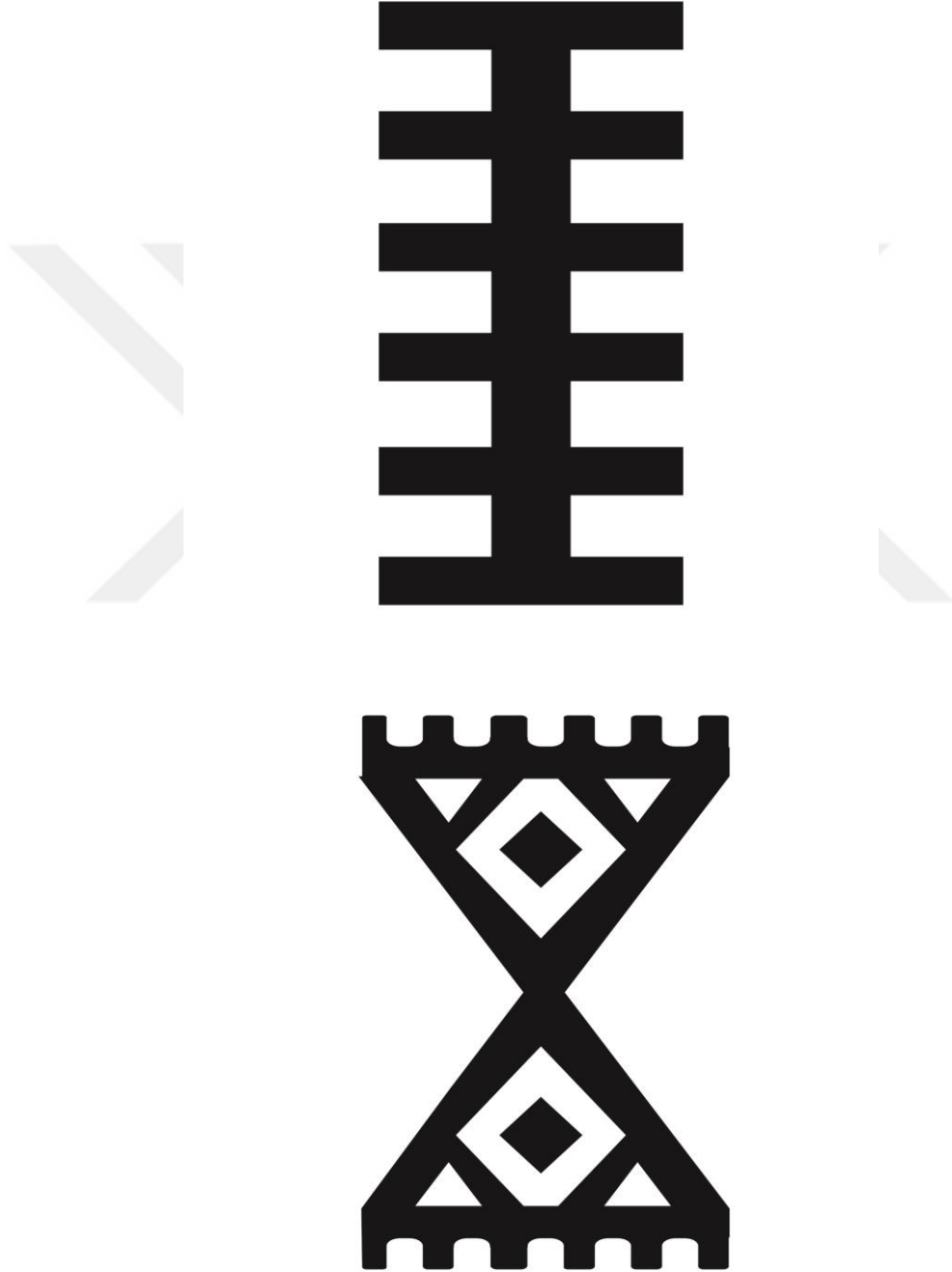
Şekil-5 Muska Motifi

Kaynak: Durmaz, 2016

2.3.2.6. Taraklı Motifi: Genç kızın “Güzelim, bakımlıyım.” İfadesidir. Parmakların kem gözlerden koruduğunu temsil eder(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Şekil-6 Taraklı Motifi

2.3.2.7. Bereket Motifi: Eli belinde ve koçboynuzu ile birlikte kullanılmaktadır. İki eli belinde motifi, iki adet koçboynuzu motifinden oluşan bu motifin ortasın da aileyi nazardan koruma maksadı ile de göz motifi işlenmiştir(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

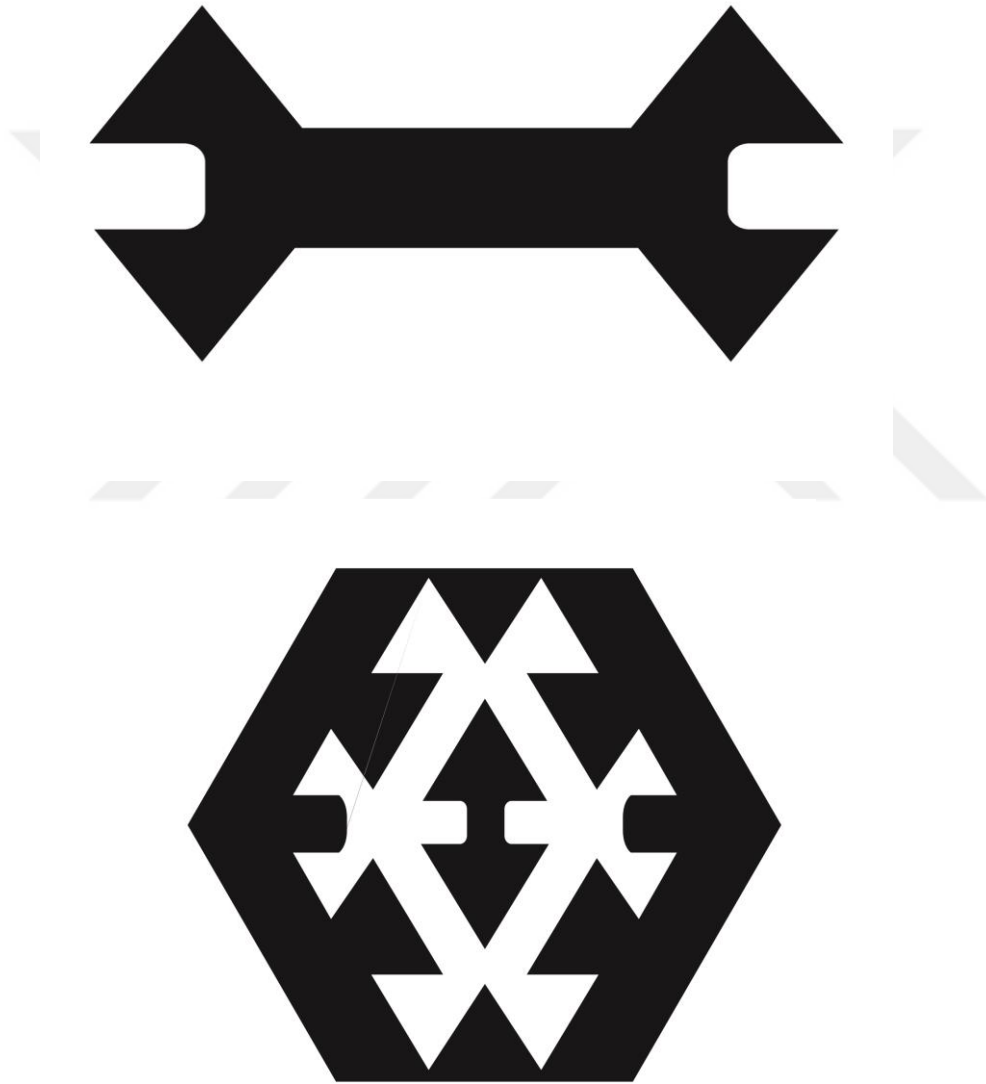
şekil-7 Bereket Motifi

Kaynak: Anadolu Motifleri, 2011

2.3.2.8. Kurtiz, Kurtağızı motifi: Gücü, kuvveti simgeler, genç kızın kurt gibi delikanlıyla evleneyim manası taşır(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

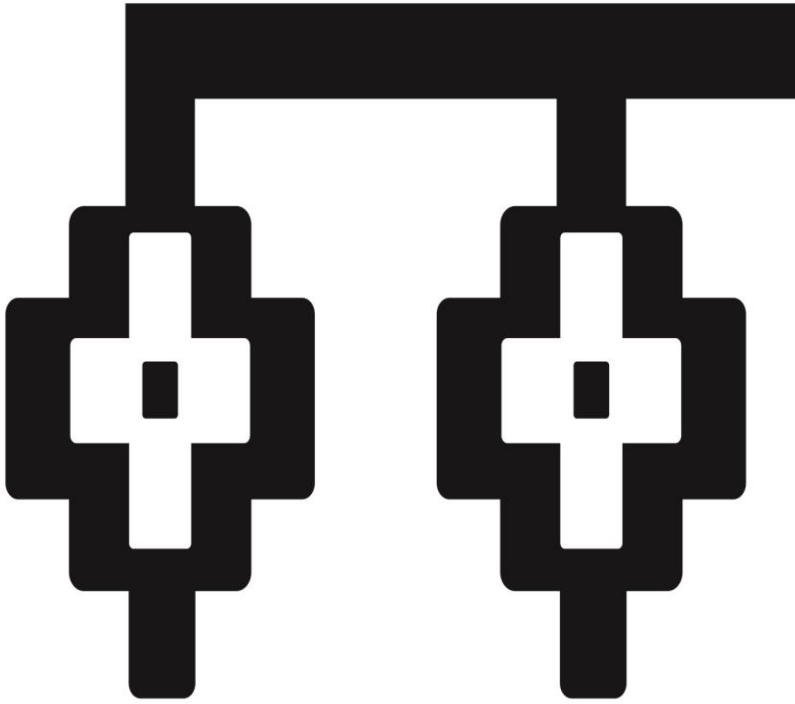
Şekil-8 Kurtiz, Kurtağızı Motifi

Kaynak: Anadolu Motifleri, 2011

2.3.2.9. Küpeli Motifi: Evlilik ağına gelen genç kızın küpelerini simgeler (A. Haksever kişiisiyle iletişim,20.03. 2017).

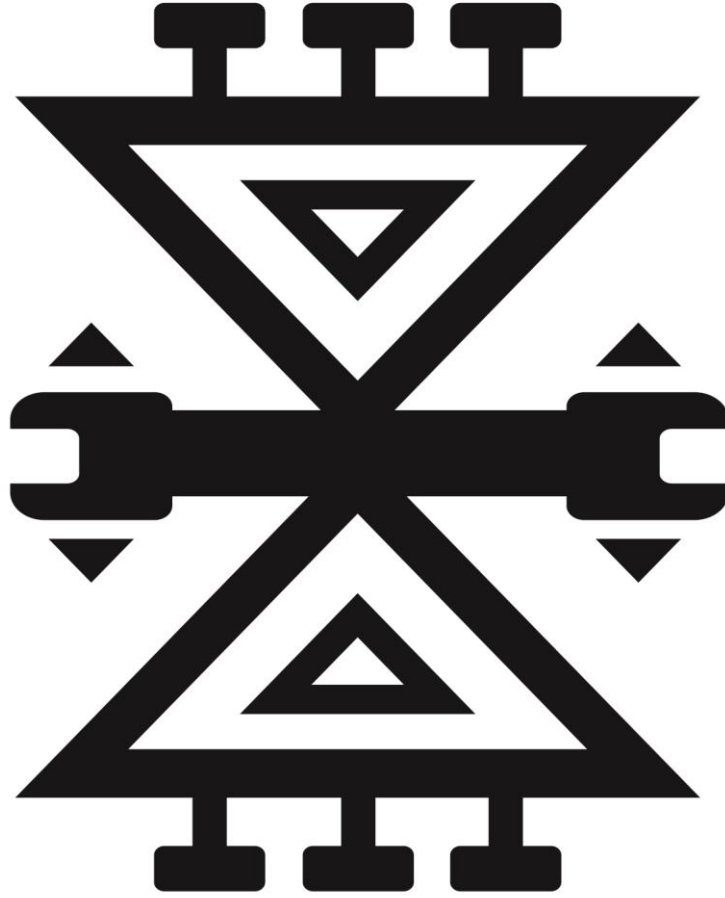
şekil-9 Küpeli Motifi

Kaynak: Megep, 2011

2.3.2.10. Saç Bağı Motifi: Nakışı düzeni ve intizamı simgeler. Genç kızların evlilik isteğini anlatır, evlenecek kız evlenene kadar saçını uzatır(H. Türkmenoğlu kişisiyle iletişim,02.03.2019).

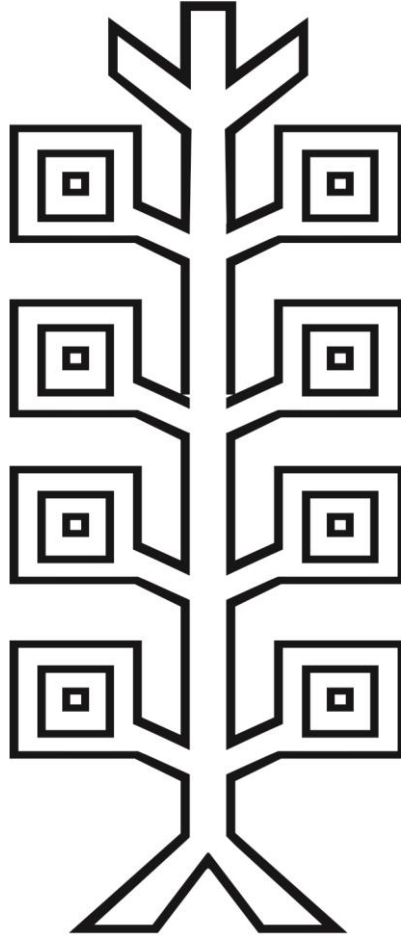
Şekil-10 Saçbağı Motifi

Kaynak: Megep, 2011

2.3.2.11. Hayat Ağacı Motifi: Analığın dişiliğin ve doğurganlığın simgesidir. Bolluk, bereket, mutluluk neşe huzur sembolüdür(H. Türkmenoğlu kişisiyle iletişim,02.03.2019).

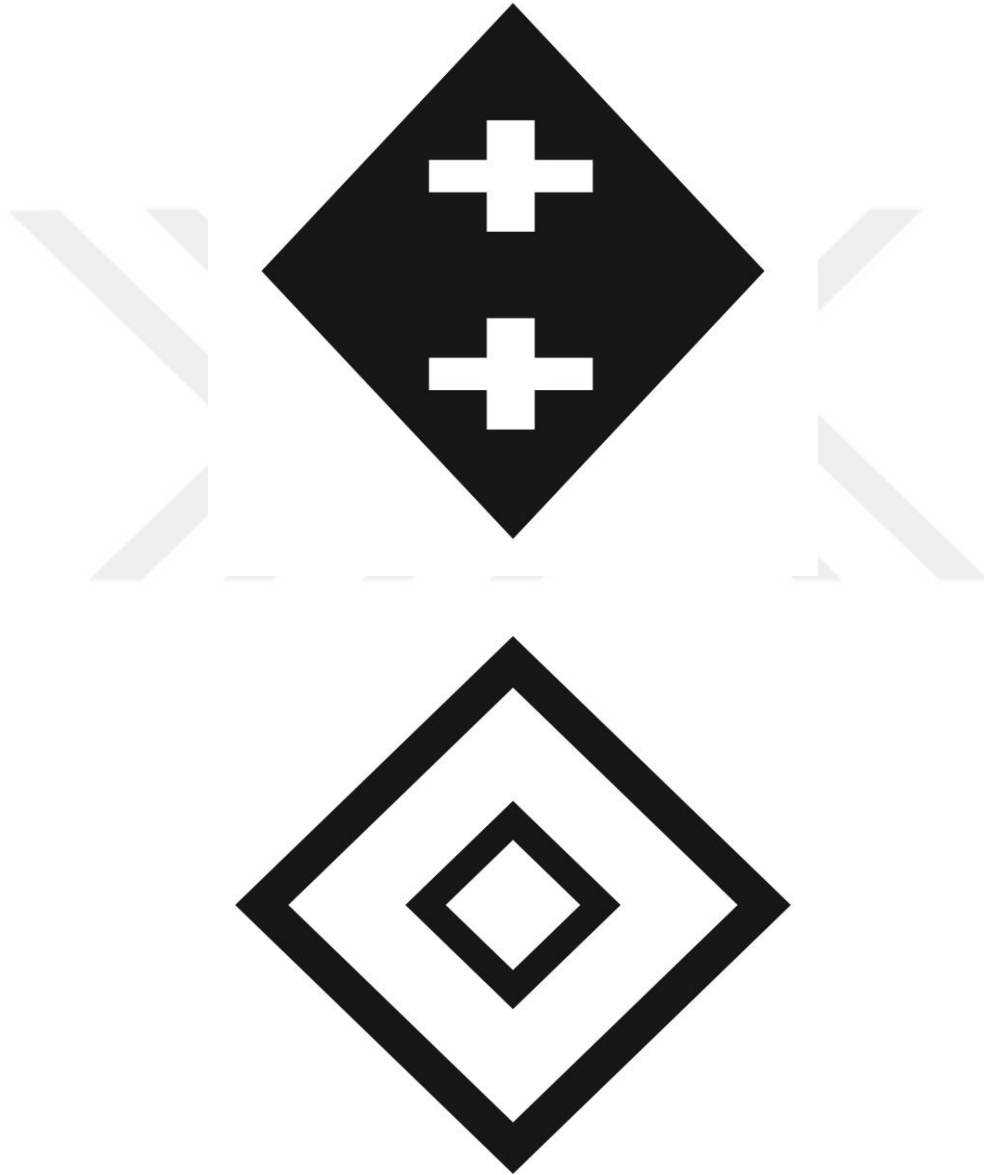
Şekil-11 Hayat ağacı Motifi

Kaynak: mynet.com, 2015

2.3.1.12. Deli Güz Motifi: Dokumalarda özellikle koçboynuzu, eli belinde ve bereket motiflerinin etrafında ya da içinde görölmektedir. Nazar önleme amacı ile kullanılmıştır(A. Haksever kişisiyle iletişim,29.04.2019).

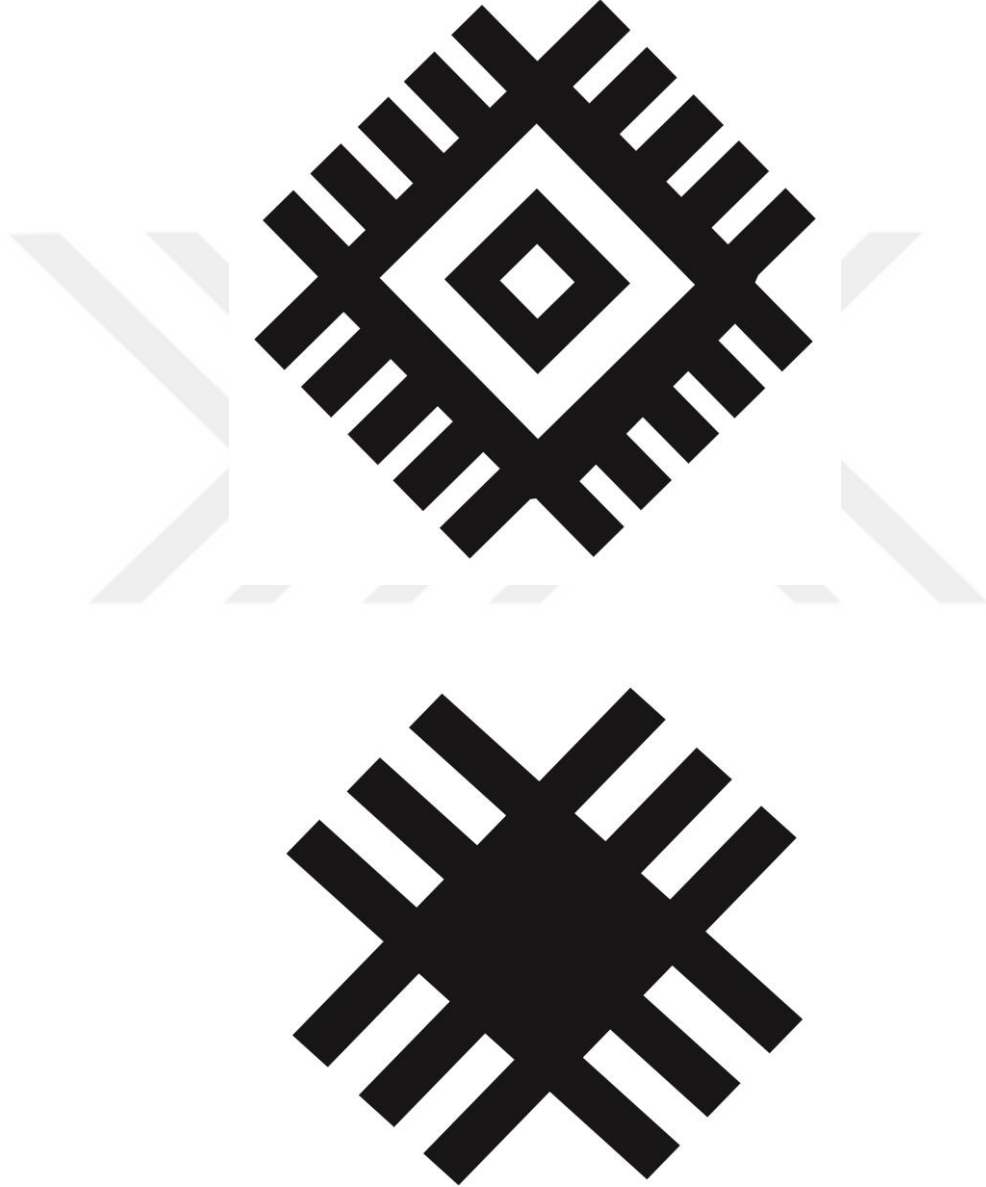
Şekil-12 Güz Motifi

Kaynak: Durmaz,2016

2.3.2.13. Pıtrak Motifi: Pıtrağın üzerindeki dikenlerin kem gözden uzaklaştırdığı düşünülmüştür. Ve nazar motifi olarak kullanılmıştır(A. Haksever kişisiyle iletişim,29.04.2019).

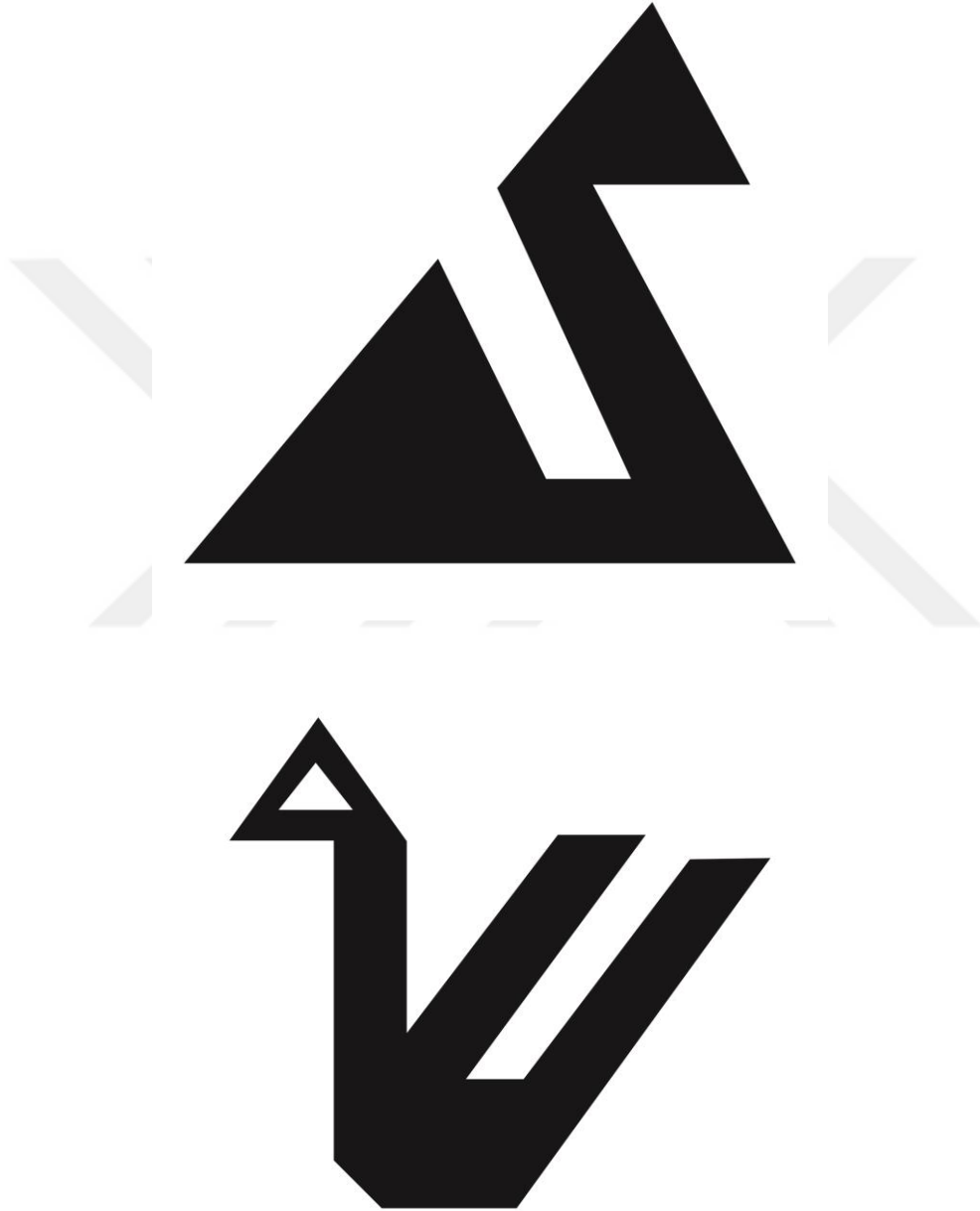
Şekil-13 Pıtrak Motifi

Kaynak: Durmaz,2016

2.3.2.14. Kuş Motifi: Sevgi ve mutluluğu simgeler. Ayrıca gücün kuvvetinde sembolüdür kuş(A. Haksever kişisiyle iletişim,29.04.2019).

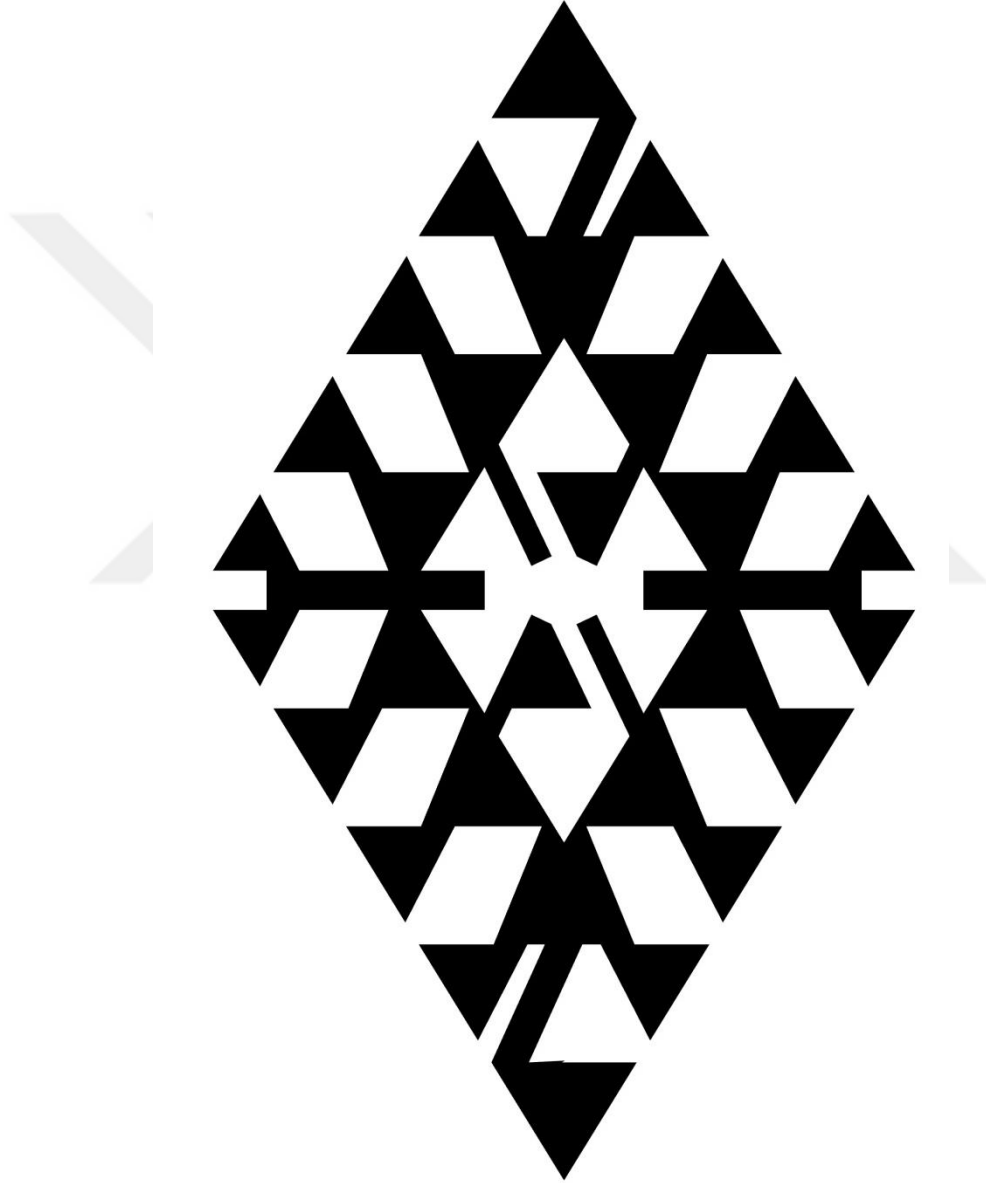
Şekil-14 Kuş Motifi

Kaynak: Durmaz, 2016

2.3.2.15. Artılı Yıldız Motifi: Mutluluğu ve bereketi sembolize eder(Erzurum, 2017: 25).

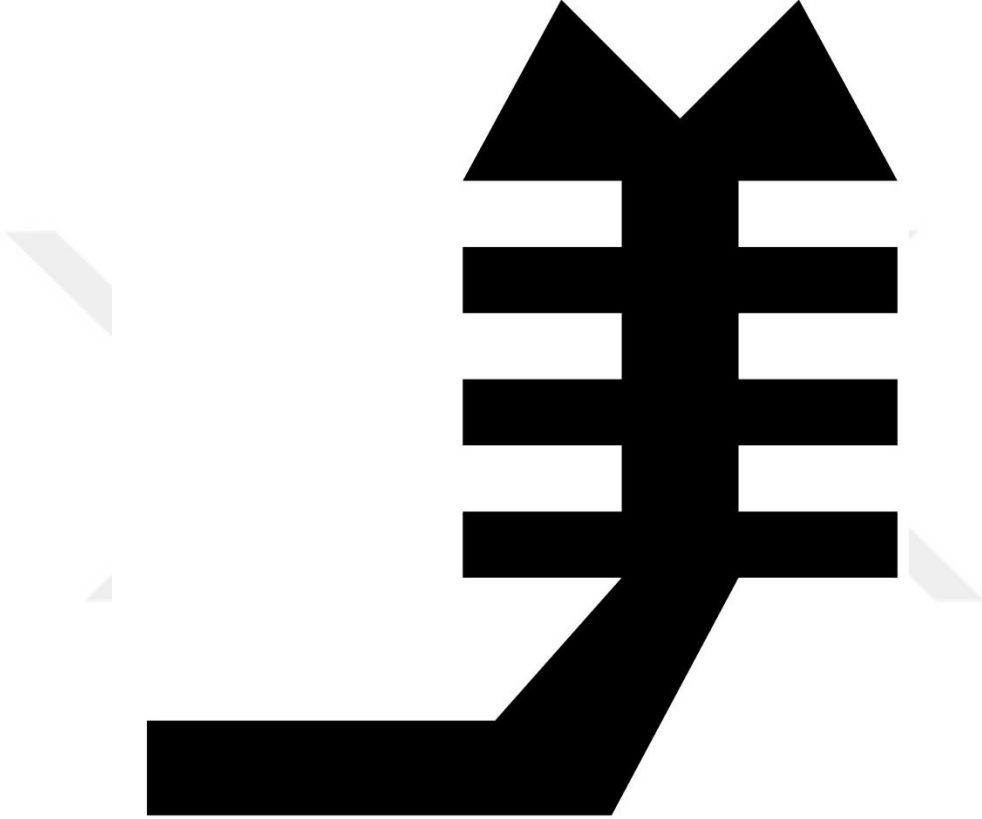
Şekil-15 Artılı Yıldız Motifi

Kaynak: Yeşilyurt,2019

2.3.2.16. Avize Motifleri de kilimlerde kullanılan motiflerdir. Çiçek motifleri sevgiyi ifade etmektedir(Erzurum, 2017: 25).

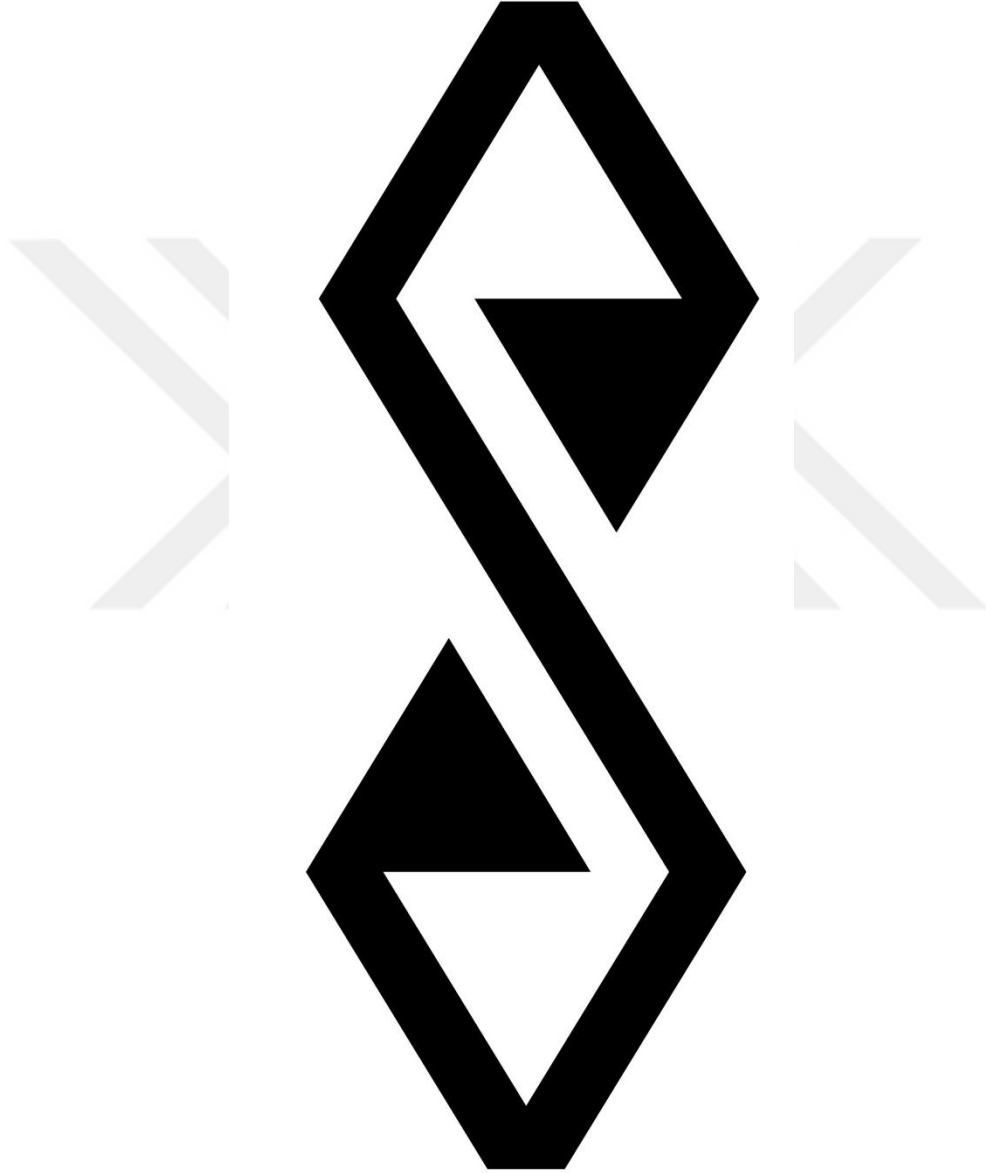
Şekil-16 Avize Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.17. Yar Yâre Küstü Motifi: Karı koca ya da sevgililerin birbirine dargınlığını simgeler(Erzurum, 2017: 25).

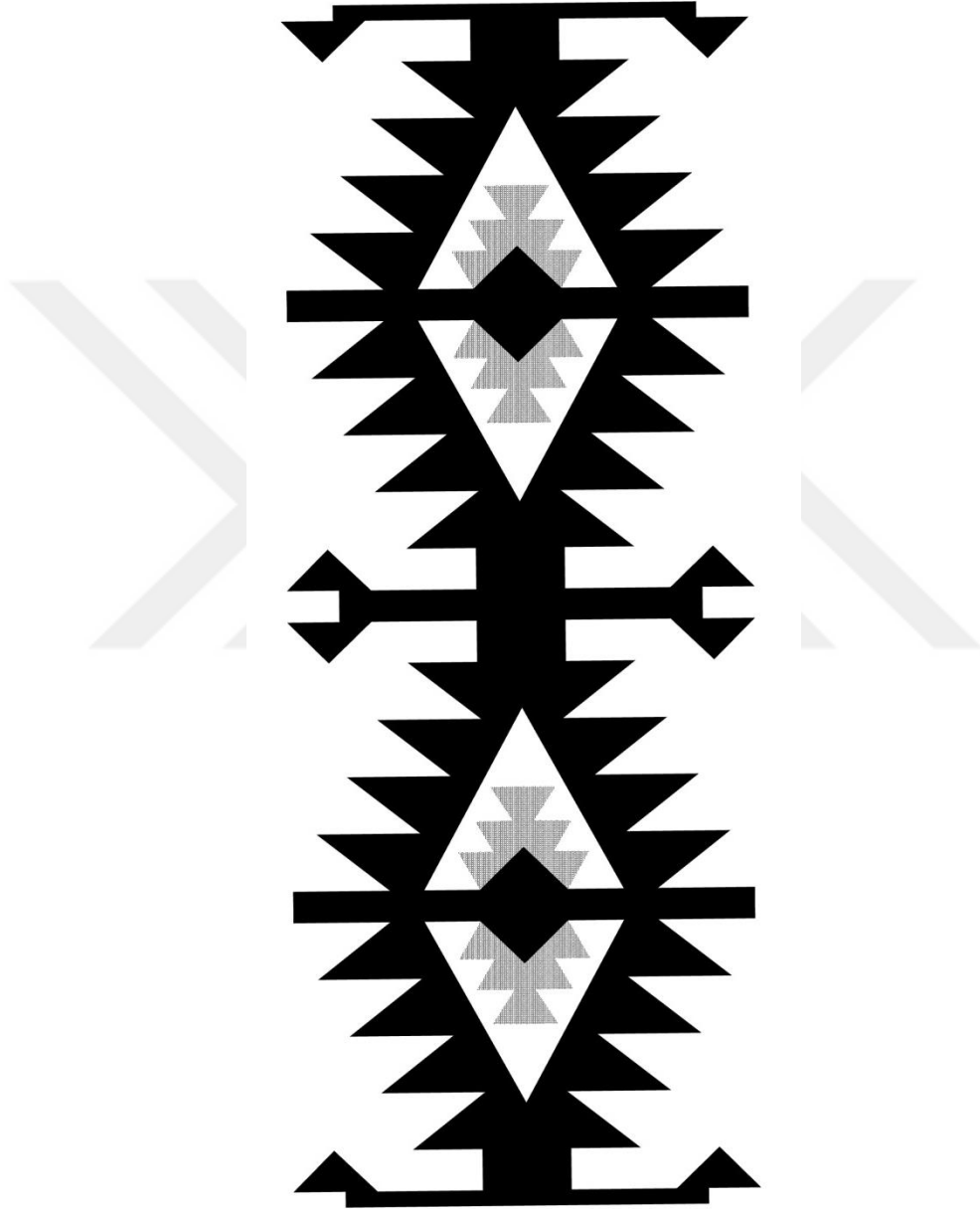
Şekil-17 Yar Yare Küstü Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.18. Baklava Motifi: Evlilik çağına gelen kızın “evlilik çağına geldim” demesidir(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Şekil-18 Baklava Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.19. Zincirli Motifi: Üremeyi çoğalmayı ve birbirine bağılılığı simgeler (Erzurum, 2017: 25).

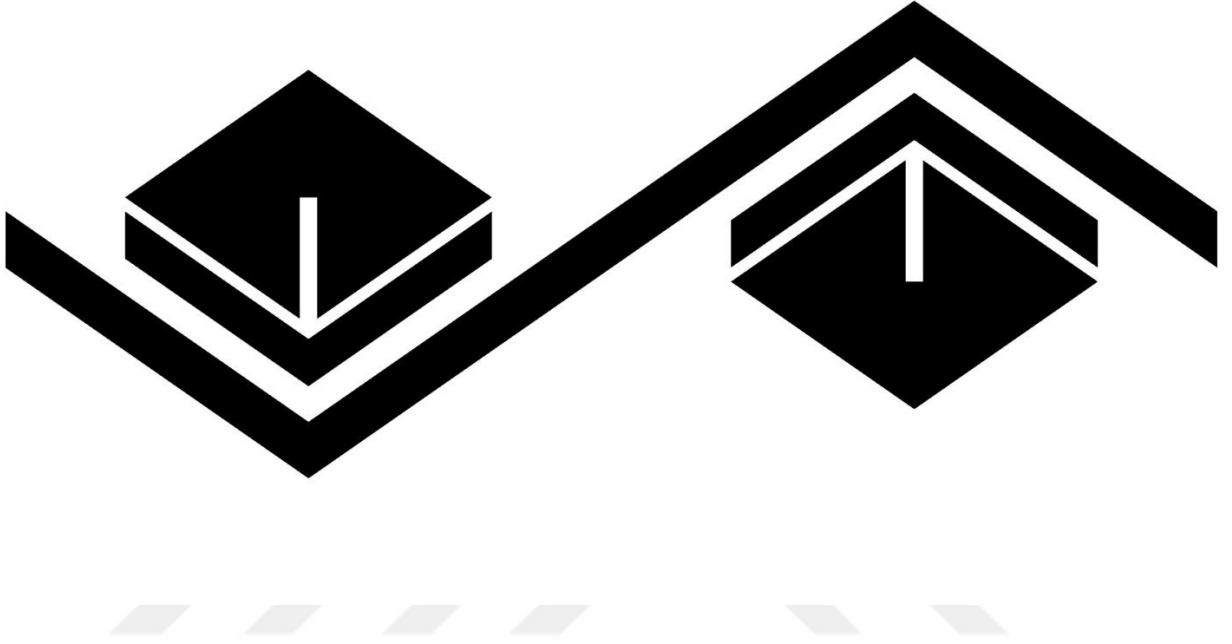
Şekil-19 Zincirli Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.20. Laleli Kenar Suyu Motifi: Yavuklusu olan kızın laleli suyoluna yürüyerek yavuklusuyla buluşur hasret giderdiğini simgeler(Erzurum, 2017: 25).

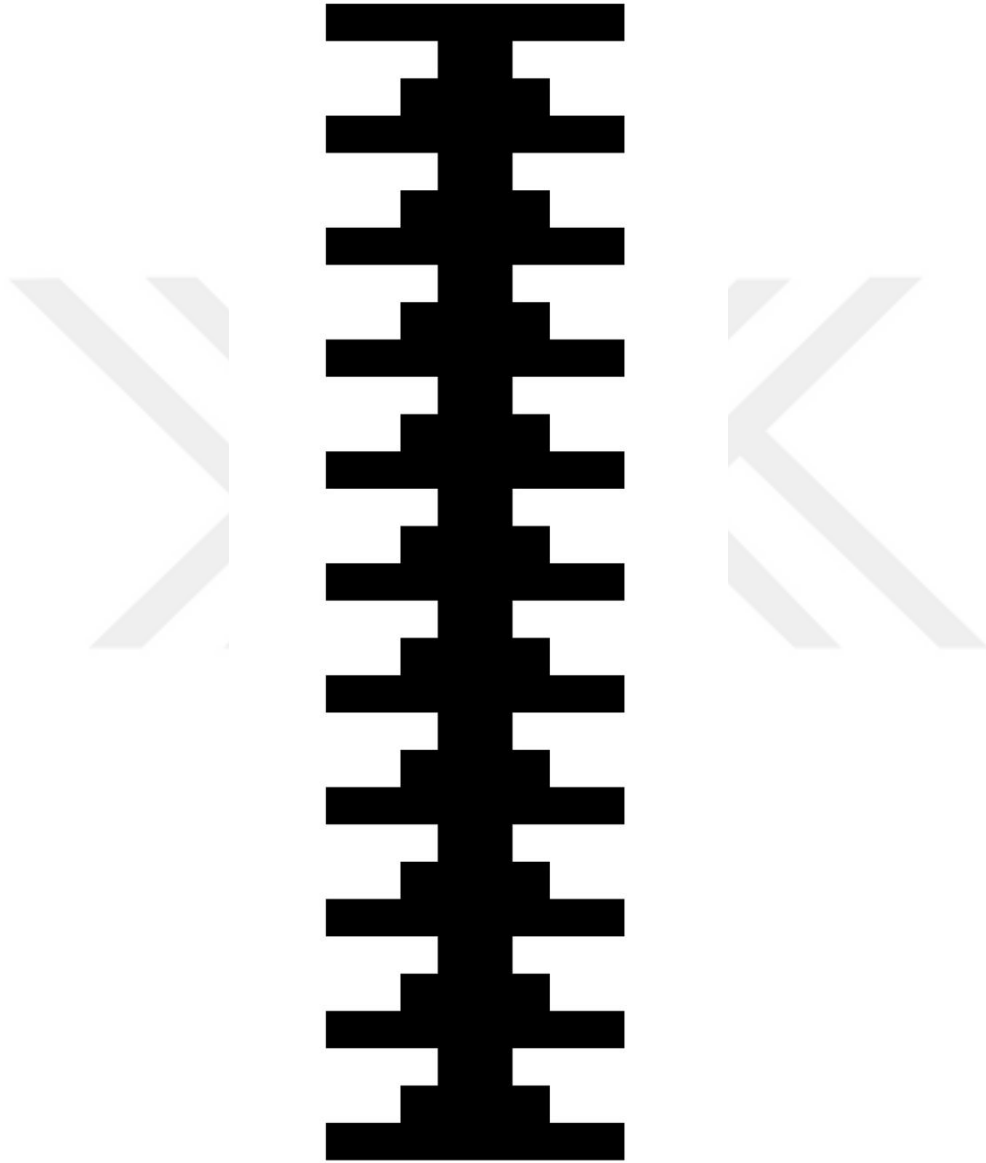
Şekil-20 Laleli Kenar Suyu

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.21. Doldurdök Motifi: Bu motif önce bir şeyin yığılıp, sonra boşaltılmış haline benzediği için doldur dök motifi denmiştir(Erzurum, 2017: xxı)

Şekil-21 Doldur Dök Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.3.2.22. Tepeli Dikme Motifi: Bu bölgede kızlar yeni gelin olunca, düğün sabahı damadın annesi ya da komşu kadınlar kızın şakaklarının üzerine gelen bir kısım saçın ucunu kesmişlerdir. Buna zülûf denmiştir. Kesilen kısım yanağın üstüne doğru uzanmıştır. Bu kesime de tepeli dikme ya da zilifli suyolu denmiştir. Bunun anlamı da artık bu genç kızın evli olduğu anlamına gelmektedir(Erzurum, 2017: xxıı).

Şekil-22 Tepeli Dikme Motifi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.4. KARATEPE KİLİM DOKUMALARININ KULLANIM ALANLARI

Kilim dokumalar eskiden sadece ev eşyası olarak değil cami, mescit, medrese gibi din ve sosyal kurumlara hediye, hayır amacıyla verilmek üzere de dokunabiliyor, Anadolu'da ölen kişinin cenazesi ile birlikte camiye de bağışlanabiliyordu Anadolu insanının hüznünü, kederini, sevincini yansıtan kilim dokumaların kullanım alanları şunlardır;

2.4.1. İki Şak Kilim/ Yer Sergisi: Oda veya çadır içine sermek için dokunur. Eskiden tezgâhların dar olma sebebiyle, iki parça halinde dokunarak sonrasında birleştirilmiştir. Bu kilimlere çift kanat denmiştir. Çift kanat kilimler iki ayrı parça birbirinin simetriğidir(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Fotoğraf-6 Yer Sergisi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.4.2. Duvar(kilimi) Perdesi/Yüklük Perdesi: Renkli yün iplikten nakış olarak, iki en (kanat) şeklinde yüklük önlerine, bazen de oda duvarlarının yüzlerine tutturmak için üretilen dokumadır(Erzurum, 2017: xx). Duvardan gelen soğuşu, nemi önlemek ya da duvarı süslemek amaçlıda dokunur.

Fotoğraf-7 Duvar Kilimi

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.4.3. Yastık: Sedir ya da divan da yaslanmak için dokuma türüdür(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Fotoğraf-8 Yastık Dokuma

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.4.4. Heybe: İçinde eŐya taŐımak için dokunur. İnsanlar boyunlarına atıp taŐırlar ya da at, eŐek gibi hayvanların üzerine atılır(Erzurum, 2017: 48).

Fotoğraf-9 Heybe

Kaynak: Yeşilyurt. 2019

2.4.5. Çul: Özellikle 20.yüzyılın sonlarına kadar köy evlerinin vazgeçilmez yaygılarından olmuştur çul. İki ya da üç parça halinde dokunarak daha sonra bu parçalar birleştirilerek oluşturulmaktadır. Yapıldığı malzemeye göre üçe ayrılır. Eriş: çul; Kıl çul, Tır çul(Erzurum, 2017:1)

2.4.5.1. Eriş Çul: Kıl ve pamuk ipliğinin birleştirilerek yeniden eğrilmesi ile elde edilen eriş iplikten dokunan isimdir(Erzurum, 2017:1).

Fotoğraf-10 Eriş Çul

Kaynak Erzurum, 2017

2.4.5.2. **Kıl Çul:** Kıl iplikten dokunan çuldur(Erzurum, 2017:1).

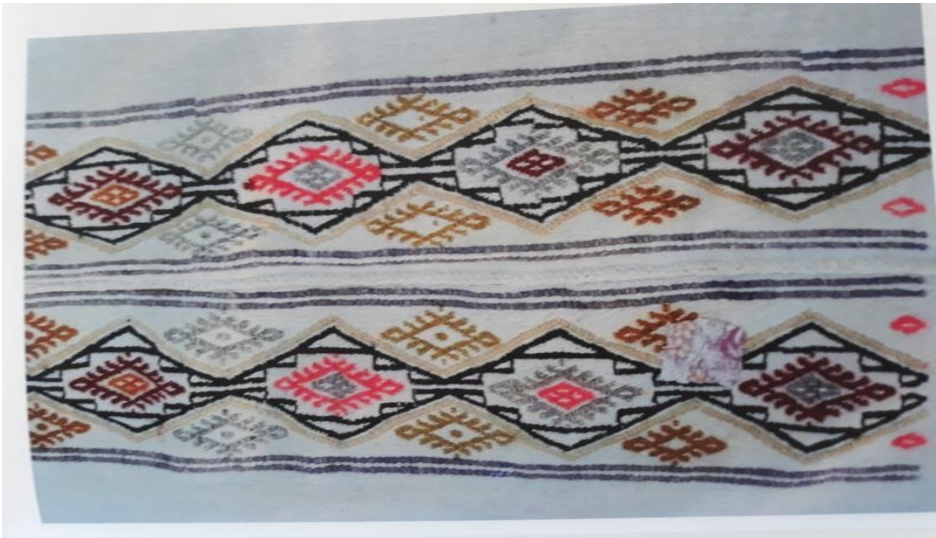
Fotograf-11 Kıl Çul

Kaynak: Erzurum, 2017

2.4.5.3. **Tır çul:** Pamuk ipliğinden dokunan çulun adı olup az rastlanan bir yaygıdır (Erzurum, 2017:1).

Fotoğraf-12 Tır Çul

Kaynak: Erzurum, 2017

2.4.6. Savan: Çoğunlukla yün veya pamuk ipliğinden, nakışlı olarak iki en halinde dokunan bir yaygıdır. Genellikle Bir şeylerin üzerine örtmek, gündüz uyumalarında üzerine almak veya üzerinde kak ve tarhana kurutmak için kullanılan dokumadır(Erzurum, 2017:285).

Fotoğraf-13 Savan

Kaynak: Erzurum, .2017

2.4.7. Sofra: Bu bölgede, yere serilerek üzerinde yemin yenen ve hususi olarak boş içi iki kanat şeklinde, renkli pamuk veya yün iplikten nakış olarak dokunan yaygın adıdır (Erzurum, 2017:291).

Fotoğraf:-14 Sofra

Kaynak: Erzurum, 2017

2.4.8. Çuval Dokuma: İçine bir Őeyler koyarak saklamak veya bir yerden bir yere taŐımak için üretilen ve kullanılan dokuma adıdır(Erzurum, 2017: 13).

Fotoğraf-15 Çuval

Kaynak: Erzurum,2017

2.4.9. Namazlık: Halk arasında namazlağı, seccade diye de bilinir. Üzerinde namaz kılmak için dokunmaktadır(A. Haksever kişisiyle iletişim,20 Mart 2017).

2.4.10. Panoluk Kilim: Günümüzde kilim tarzında dokunan kullanım malzemelerinden birisi de panodur.20.yüzyılın sonlarına kadar Kadirli yöresinde bu tür dokumaları görmek sık rastlanan bir olay değildi. Halı kilim veya cicim tekniği ile yapılan bu tür küçük dokumalar son zamanlarda yapılan dokumalardır(Erzurum, 2017: xx).

Fotoğraf-6 Panoluk Kilim

Kaynak: Yeşilyurt. 2019

2.4.11.Noel Baba Kilimleri:

1985 yılında Uluslararası bir açılım yapan Karatepe Kilim Kooperatifi, Amerika başta olmak birçok ülkeye yoğun talepler doğrultusunda, siparişle Noel Baba kilimleri dokumuştur. Adana İncirlik hava üssünden kilim kooperatifini ziyarete gelen askerler, dokunan kilimleri çok beğenmiş ve bu kilimler üzerine Noel Baba figürlerinin işlenmesini istemişlerdir. Amerika'dan küçük noel baba kartpostalları getirilmiş bu kartlardaki resimler milimetrik kâğıtlara geçirilerek kilimlere aktarılmıştır. Hatta kooperatifte bir dönem sadece Noel Baba kilimleri dokunmuştur(A. Haksever kişisiyle iletişim,02.03.2019).

Merhum Ali Cafri “Önce denemek için birkaç Noel Baba figürlü kilim dokumuştuk. Yabancılar tarafından rağbet görünce kooperatifi maddi açıdan desteklemek amacıyla figürlü dokumalara ağırlık verdik. Türk kilim sanatını yaşatmaya çalışırken bir yandan genç kızlarımıza gelir, diğer yandan da ülkemize döviz girişi sağlarız” sözleriyle Noel Baba kilimleri hakkında açıklamasını yapmıştır.

Bunun neticesinde önemli ticari kazançlar elde edilmiştir. Halen, Karatepe kilim kooperatifin de noel baba kilimleri dokunmaktadır. Sadece ticari amaçla dokunan kilimler büyük beğeni kazanmıştır. Yabancılar dokuttukları kilimleri el dokuması olduğu için üzerine basmamışlar, duvar halısı olarak kullanmışlardır(A. Haksever kişisiyle iletişim,20.Mart, 2017).

Fotoğraf-17 Noel Baba Kilimi

Kaynak: Yeşilyurt 2019

“Karatepe Kız Yusufllu Köy Kooperatifi'nin bir diğ er uluslararası açılımı, 2000 yılında Coca Cola'nın pazar alanlarını kapsayan ülkelerin bölgesel ölçekli somut kültürel göstergelerini Cola şişeleri üzerine işleme vasıtasıyla oluşturduğu dev projede yer alması ve 2001 yılında Cola takvimlerine kapak olmasıyla gerçekleşmiştir”(Ersoy, .2017:7).

Kilimin ortasında Noel Baba figürü etrafında eli belinde ve Türkmen kızını motifiyle dokunmuştur. Bu ürün alıcılar tarafından Türk dostluğunun simgesi kabul edilmiştir (Ersoy, 2017:7).

2.5.KARATEPE KİLİMLERİNDE DOĞAL BOYA KULLANIMI

Bitkilerin kökünden, dalından, sapından, yaprağından, meyvesinden, tohumundan ve çiçeklerinden elde edilen boyar maddeler, doğal boya kaynağı olarak kullanılmaktadır. Her boyanın kendine has elde edilme şekli vardır ve bitkisel doğal boya kaynakları taze ve kuru halde kullanılabilir. Mevsiminde toplanıp hemen kullanılmayacaksa bu bitkilerin bozulmadan saklanması için kurutmaktır. Bu bitkilerin de belli saklama süreleri vardır. Bazı bitkilerin tamamı kullanılırken bazılarının da belirli bir kısmı boyamada kullanılmaktadır. Bitkinin toplanma zamanı, boyar madde miktarının en fazla olduğu zamana göre seçilmelidir. Bitkilerin çiçekler açtığı zaman, yapraklar tam olarak büyüdüğünde, tohum ise olgunlaştığında toplanmalıdır(A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Bitkinin boyar madde miktarı ve özelliği coğrafi olarak yetiştiği bölgeye göre değişkenlik göstermektedir. Bir türün yetişmesi için en uygun iklim şartı nerede varsa o bitki oradan toplanmalıdır. Bir dağın güneş gören yamacında yetişen bitkilerle, az güneş alan yamacında yetişen bitkiler arasında içerdikleri boyar madde miktarı bakımından fark vardır (A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

İstenilen renge uygun bitki, bir gece önceden suda ıslatılır. Ertesi gün krom kazanlarda bu bitkiler kaynatılır. Boyanın rengi suya geçtikten sonra bitkiler sudan çıkarılır. Kelep haline getirilmiş ipler torbalara konularak suyun içerisine konular. Bir buçuk iki saat kaynatılarak istenilen renk elde edilir. Kilimlerin ana renkleri; kahverengi,

siyah, beyaz, gri ve glkurusudur. Hiç boyanmadan direk yn erilerek kullanılan renkler, gri, kahve, siyah ve beyazdır (A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

2.5.1. Sarı renk; Boruk iei ve papatyadan sarı renk elde edilir. Yarım saat kaynatılarak arı renk elde edilmiş olur (A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

2.5.2. Kırmızı renk; am kabuğu, kök boya bitkisi (rubia tinctorum), sumak ekşisinden kırmızı, meşe kabuğu ve tonları elde edilir (A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

2.5.3. Yeşil; Zakkum, develik, hayıt bitkilerinin karışımından elde edilir. Develik bitkisi ilkbaharda iek aım zamanında toplanır(İ. Trkmenolu kişisiyle iletişim, 20.03.2017).

2.5.4. Siyah; Karadal denen bitkiden ve içerisine demir parçası atılarak elde edilir (İ. Trkmenolu kişisiyle iletişim,20.03.2017)

2.5.5. Kahve; Siyah, gri, krem renkler için koyunun ana renkleri kullanılır (İ. Trkmenolu kişisiyle iletişim,20.03.2017).

2.5.6. Pembe; Meşenin bir türü olan erelti otu ile hazırlanır. Erelti denen bitkinin rengi açık pembedir(İ. Trkmenolu kişisiyle iletişim,20.03.2017).

Bu kilimlerin yıkamaya karşı oldukça dayanıklı oldukları belirtilmektedir. Doğal boya bitkileri kullanıldığı için güneşte de renkleri solmamaktadır. Yıllar geçtikçe doğal boya ile boyanan iplerin renkleri canlılık kazanmaktadır. Renklerin kullanıma göre dayanma süresinin 300-500 yıl arasında olduğu belirtilmektedir. Bir metrekarelik kilimin dokunması için gereken süre ortalama 6-7 gündür.

Fiyatları ipin incelik kalınlığına göre değişmektedir. Boyutları yaklaşık olarak 100 cm x 180 cm'dir veya 95 x 160 cm. dir(A. Haksever kişisiyle iletişim, 02.03.2019).

Kooperatif başkanı Cengiz Cafri, yıllık üretim kapasitesinin yaklaşık 2 bin 500 metrekare olduğunu belirtmektedir(C. Cafri kişisiyle iletişim, 20 Mart 2017).

Fotoğraf-18 Doğal Boya Tablosu

Kaynak: Yeşilyurt, 2019

2.6. KARATEPE YÖRESİNDEKİ DOKUMA İLE İLGİLİ YÖRESEL TERİMLER

2.6.1. Evdime Dokuma: “Çözüğü iplerinin parmakla seçilerek nakış yapılması tekniğine verilen isimdir. Bu teknik aynı zamanda kilim tekniği dokuma olarak bilinen yöntem olup yaygı baştan sona nakış ipleriyle yapılır”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.2. Çalma Dokuma: “Bu teknikte, dokuma bir veya iki sıra nakış vurulduktan sonra üzerine bir veya iki atkı ipliği atılarak devam eder. Bu tarz dokumada her atkı ipliğinden sonra kirkitle vurularak iplikler sıkıştırılır. Zili, sumak, cicim gibi dokumalar bu teknikle yapılan dokumalardır”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.3. Oturak Dokuma: “Bu teknikle yapılan dokumada atkı iplikleri iki atkıdan sonra kirkitle vurularak iyice sıkıştırılır. Bu sıkıştırma nedeni ile çözüğü iplikleri görünmez haldedir. Bu teknik atkı yüzlü dokumayı ortaya çıkarır. Kadirli bölgesinde bu teknikle yapılan dokumaya oturak dokuma denir”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.4. Nakış: “Yanış, nanış, sembol, çitlik, şekil, çekipi, süs, motif, desen için kullanılan kelime”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.5. Eriş İplik: “Pamuk ipliği ile kıl ipliğın veya pamuk ipliği ile yün ipliğın birleştirilerek ıkırıktta tekrar bükülmesi ile elde edilen ipliğe verilen isim”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.6. Gelep: “Yumak halinde sarılmış olan ipliğın bir tahta üzerine belli aralıktta sabitlenmiş iki ubuğın, bağdaş kurarak oturmuş pozisyonda iki dizin çevresine veya bükülmüş bir kolda dirsekle el arasında çapraz şekilde sarılması ile elde edilen iplik demetine denir. Bu demetler aynı zamanda ipliğın miktarı veya yapılacak dokuma için bir ölçü vazifesi görölür”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.7. İstar ıymak: “İki kazık çevresinde hazırlanan özü iplerinin düzenini bozmadan sağılam yapılı iki ince çubuk üzerine alınarak, ıstarın üst ve alt bazılarını üzerine(leventler) geçirilmesi, gücülenmesi ve dokunmaya başlanacak hale getirilmesi işlemine verilen isim”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.8. İstar kesmek: “Dokumanın tamamlanması ve ipliklerin kesilerek tezgâhtan ayrılması”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.9. Bükme: “Dokumada kullanılacak bir kıl iplikle iki veya üç pamuk ipliğın birleştirilerek ıkırıktta eğriilen içine verilen isim”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.10. Doldurdök:“ Bu nakış, bir şeyin önce bir koni gibi yığılıp, sonra boşaltılmış haline benzetilerek adını oradan almıştır”(Erzurum, 2017: xx1).

2.6.11. Tepeli dikme: “Burada nakışın üzerinde bulunan değışik renkteki kısım, tepe üzerinde bulunan bir dikmeye ya da şakak üzerinde bulunan zülfe benzetilerek bu ismi verilmiştir”(Erzurum, 2017: xx11).

SONUÇ

Eski zamanlardan günümüze kalan en kıymetli miraslardan olan kilimler, bize geçmişin tanıklığını yapmaktadır. Ülkemizim doğal koşullarının bölgelere göre farklı oluşu kilimlerde de dokuma, teknik, renk, desen bakımından farklılıklar göstermesine zemin hazırlamıştır.

Doğal boyalı yün ipliklerle dokunan kilimlerin ticaretini de başlatıp Karatepe Kilimlerinin ismini dünyaya duyurmuştur Kilimlerin bazı motiflerinde stilize edilmiş motifler ve hazır yün kullanımı dışında, geçmişten günümüze herhangi bir değişim olmadığı görülmektedir. 1970'li yıllardan bu yana aynı motifler ve doğal boyalar kullanılmıştır. Daha önce ihtiyaca göre dokunan kilimlerin, günümüzde ticari amaca yönelik olarak dokunmasıyla birlikte Uşak ilinden hazır yün temin edilmeye başlanmıştır.

Arkeolog Prof. Dr. Halet Çambel, Karatepe köy halkından kilim dokuyan bayanlara öncülük etmiş, onlarla birlikte kilim dokumuştur. Köy halkı Halet Çambel'le birlikte doğal boya üretimini öğrenmiş ve kendi ipliklerini kendileri boyamaya başlamışlardır. Doğal boyalı yün ipliklerle dokunan kilimlerin ticaretini de başlatıp Karatepe Kilimlerinin ismini dünyaya duyurmuştur.

Karatepe kilimlerinin en bilinen karakteristik özellikleri renkleri, doğal yünü ve günümüze kadar değişmeden gelen doğal boyasıdır. Kullanılan doğal kökboyaaların renginden işlenen motiflere kadar bu bölgede yaşayan aşiretlerin, ailelerin, kültürünü yansıtmaktadır: Türkmen, Yörük ve Avşar dokumalarındaki özellikleri taşımaktadır. Kilimlerin üzerindeki motifler her ne kadar birbirini andırsa da her kilimin motifi onu dokuyanın ruhundan izler taşır. Karatepe köyünde yaptığımız saha çalışmasında edindiğimiz bilgiler doğrultusunda bu kilimlerin yıkamaya karşı oldukça dayanıklı oldukları belirtilmektedir. Doğal boya bitkileri kullanıldığı için güneşte de renklerin solmadığını yıllar geçtikçe doğal boya ile boyanan iplerin renklerin kullanıma göre dayanma süresinin yaklaşık 300-500 yıl arasında olduğu belirtilmektedir.

Karatepe köyünde dokunan bazı kilimlerin tamamına ulaşılammıştır. Antik eser değeri olduğundan dolayı, dokuyan kişinin çocukları tarafından paylaşılmıştır. Karatepe Kilim Kooperatifinde koruma amaçlı saklanmaktadır.

Avşarlar, Türkmenler ve Yörükler en belirgin motif olarak dokumalarda Seymen, koçboynuzu ve zincirli motiflerle dokumalarını süslemişlerdir. Doğal çevreden, bitkilerden, nesnelere, varlıklardan, kısacası insanın ilgisini çeken her şeyden esinlenerek özenle oluşturulmuştur bu motifler. Tezgâhlarda ilmek ilmek dokunan, el emeği göz nuru kilimler kültürel kimliğin göz kamaştıran bir parçasıdır. Yüzyıllardan beri göçebe yaşayan boylar geçim kaynağı olarak at, koyun, deve, koç gibi hayvanların etinden, sütünden, yününden faydalanarak iç içe yaşamışlar, bu hayvanları da motiflerine işlemişlerdir. Hatta yabancı hayvanları da dokumalarında konu olarak almışlardır. Yine bu dokumalarda çiçek, yaprak, ağaç motifleri stilize edilerek kilimlerde bir süsleme örneği olarak dokunmuştur.

1985 yılında Uluslararası bir açılım yapan Karatepe Kilim Kooperatifi, Amerika başta olmak üzere birçok ülkeye yoğun talepler doğrultusunda, siparişle Noel Baba kilimleri dokumuştur. Tamamen ticari amaca yönelik bu kilimler halen, Karatepe Kilim Kooperatifinde, yastık, yer yaygısı, panoluk kilim dokumalar olarak sipariş üzerine dokunmaya devam etmektedir.

Yapılan analizler ışığında 1930' lu yıllardan günümüze kadar Karatepe yöresinde dokunan kilimlerde; sıkça kullanılan renklerin, siyah, beyaz, mavi ve kırmızı en çok tercih edilen renkler olduğu, bununla birlikte takip eden renkler; sırasıyla krem, yeşil, gri, sarı, açık kahve, koyu kahve, bordo, kiremit, gülkurusu, süt kahve, turkuaz, lacivert, hardal, çingene pembe, fıstık yeşili ve tonları olduğu tespit edilmiştir.

Unutulmaya yüz tutmuş kültürel mirasımızdır kilim. Unutulmaya yüz tutmuş denilmişse de yeniden ilmekler birleştirilmeli, geçmişle gelecek arasında köprü olmalı, unutturulmamalı, yeniden söylenmeli kilimlerde türküler. Sevgi ile geçmişi geleceğe nakşederek yinelenmelidir.

KAYNAKÇA

Aydın, Öznur (2011). Gazipaşa (Zili - Cicim - Sumak), Gazipaşa (Zili – Cicim – Sumak) Heybe, Torba Ve Çuval Ve Dokumaları. Arış,(6), 20.

Burhanlı, Şükrü ve Atlıhan, Şerife (2018). Malazgirt Yöresi Halı-Kilimlerinde Saçaklar. Sanat-Tasarım Dergisi, (9), 47.

Deniz, Bekir. (2010). Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları. (1.Baskı) İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Durmaz, Duygu (2015). Anadolu Halı Ve Kilim Motifleri | Gümüş Takı, Erişim Tarihi:24.03.2019

Durul, Yusuf (1985). Anadolu Kilimlerinden Örnekler. (10.Baskı)İstanbul: Apa Ofset Basımevi.

Erzurum, Kenan. (2017). Türkmen ve Avşar Dokumaları Kadirli'nin kilimleri. (1. Baskı) İstanbul: Hiperlink Yayınları. .

Ersoy, Ruhi (2003) Yerelden Evrensel Maddi Kültür Unsurları Ve Kooperatifçilik “Osmaniye Karatepe Kız Yusufu Köy Kooperatifi Örneği”. Bu çalışma, Halk Kültürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı Sempozyumu, 12, 13, 24, Aralık 2003, İstanbul Üniversitesi, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği, Gençlik ve Spor Kulübü, 4-5-6.

Gül, Gülşah F (2015). Gaziantep İli Kilim Dokumalarının özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kurt, Yılmaz (1999). Kars-ı Maraş(Kadirli)Sancağından Ekonomi. Türk Tarih Kongresi. 8 Ekim, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 901.

Karatepe Aslantaş Açık Hava Müzesi. (2013). Erişim tarihi:03.05.2017.

Mavi, Kayra (2005). Bu Gün Yaşayan Osmaniye'nin Kadirli İlçesindeki Karatepe Kilim Dokumacılığında Geleneksel Motifler Konya, Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Konya.

Özdemir, Halil ve Özdemir, Gülnur (2016). Her Yönüyle Osmaniye Akdeniz (Akdeniz Ofset-Osmaniye).Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Yayınları No:3.

Seyirci, Musa (1991). Halet Çambel ve Çukurova Kültüründe Karatepe. II. Uluslararası Karacaoğlan - Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, 20-24 Kasım 1991.Adana Valiliği Çukurova Üniversitesi Yayıncılık,287.

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Karışık%20Motif%20Çizimleri.pdf

http://dipnotkitap.net/deneme/anadolu_motifleri.htm

<http://www.osmaniyetso.org.tr/>

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/ruhi_ersoy_kooperatif.pdf Erişim Tarihi:07.03.2019

<file:///C:/Users/W10/Desktop/MUSA%20SEYİRCİ%20KARATEPE.pdf>.

<http://desanat.com/kategoriler.html>2019"2019).

<http://www.milliyet.com.tr/google-dan-halet-cambel-icin-gundem-2108376/>

<http://www.osmaniyetso.org.tr/karatepe-aslantas-acik-hava-muzesi.html>,

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/ruhi_ersoy_kooperatif.pdf

<http://www.idesanat.com/96-icerik-Duz-Dokuma.html>

<https://media.turuz.com/users/user3/igdir-ili-kilim-dokumalarinin-ozellikleri-ve-dokuyucu-gorusleri-features-of-weaves-of-kilims-of-igdir-province-and-the-weavers-opinions.pdf>

<https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=384548>

dergipark.gov.tr/download/article-file/583785

www.ttk.gov.tr/yayinlarimiz/xii-turk-tarih-kongresi-12-16-eylul-1994-ankara-iii-cilt/

<https://www.duygudurmaz.com/single-post/2016/05/06/ANADOLU-HALI-VE-KİLİM-MOTİFLERİ>

<https://forum.hunturk.net/anadolu-motifleri-4503.html>

<https://www.mynet.com/motiflerin-gizli-dili-190101037356>

KAYNAK KİŞİLER

Cengiz Cafri, 1967, ön lisans mezunu, Karatepe Kilim Kooperatif Bakanı

Ayşe Haksever, 1968, ilkokul mezunu, usta öğretici

Ayşe Haksever, 1968, ilkokul, usta öğretici

Fatma Türkmenoğlu, 1944, okuryazar, ev hanım

İlyas Türkmenoğlu, 1981,yüksek lisans, Müdür Başyardımcısı

Medine Türkmenoğlu, 1937, okuryazar, ev hanımı

Süleyman Yoğurtçu,1981,lisans, öğretmen

EKLER

Ek-1

Fotoğraf -1 Özlem YEŞİLYURT, Koç Boynuzu Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim kooperatifi ,2017.

1-a Koç Boynuzu

1-b Saç Bağı

1-c Tepeli Dikme

1-d Tarak

Fotoğraf No	1
Dokunduğu Yöre	Kadirli/Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1939'lu Yıllar
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Koçboynuzu Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar kilimi, yer yastığı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkılı el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün iplik, doğal boya
Çözüğü	Yün
Atkı	Yün
Kullanılan Renkler	Yeşil, sarı, mavi, kırmızı, siyah, kahverengi

Karatepe yöresine ait bu kilim 1939 yıllarında Karatepe köyünde dokunmuştur. Dikdörtgen formda olan bu kilim, geometrik motiflerle bezenmiştir. Göbekte üç büyük motifte Koç Boynuzu(1-a), koç boynuzu motifinin etrafında beyaz renkle dokunmuş Tarak motifi(1-d) devam eder. Bunu kırmızı zemine süslenmiş, sarı, kırmızı, yeşil, mavi göz motifi takip eder. En dış bordürde mavi zemin üzerine, Dolgulu Saç bağı motif(1-b) yerini almıştır. Kilimin iki uzun kenarında ise siyah renkle dokunmuş Tepeli Dikme motifi(1-c)bulunmaktadır. Yöresel adıyla evdime dokunmadır. Atkı ve çözgüsü yündür. Doğal boyamada bitkisel boya kullanılmıştır.

Ek-2

Fotoğraf-2 Özlem YEŞİLYURT, Yıldızlı Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim kooperatifi ,2017.

2-a Yıldız

2-b Saç bağı

2-c Sevdı
Dolaştı

2-d Pitrak

2-e Gülbudak

Fotoğraf No	2
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1930 yılları
Ebatları	165x335
Dokumanın Yöresel Adı	Yıldızlı Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Örtüsü
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkışıl el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün ip, doğal boya
Çözgü	Yün
Ata	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, orijinal koyun yünü krem, mavimsi, turkuz, siyah, orijinal koyun rengi kahve

Karatepe köyünde dokunan bu kilim düz dokuma tekniği ile dokunmuş evdime kilimdir. Karatepe Kilim Kooperatifinde korunmak üzere sahiplenilmiştir. Duvar örtüsü olarak dokunmuştur. Duvar örtüsü olma sebebi hem süslemek hem de dışarıdan gelen soğuk ve nemi önlemek amaçlıdır. En dış bordürde beyaz zemin üzerine Gülbudak motifi(2-e) onun devamında ki siyah zemin üzerine Pitrak motifi(2-d) ile bezenmiştir. Bundan bir önceki bordürde ise kırmızı zemin üzerine değişik renklerde Saç Bağı motifi(2-b) bordürü tamamlamıştır. Çift kanat denilen bu kilim iki parça halinde simetrik dokunup sonradan dikilerek birleştirilmiştir. Göbek kısmında iki büyük Yıldız motifi(2-a) ve etrafını çerçeveleyen Sevdı dolastı(2-c) motifi kullanılmıştır.

Ek-3

Fotoğraf-3 Özlem YEŞİLYURT, Yıldız Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2017.

3-a Baklava Dilimi

3-b Artılı Yıldız

3-c Yıldız

3-d Koç
Boynuzu

3-e Lale

Fotoğraf No	3
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1937
Ebatları	?
Dokumaman Yöresel Adı	Yıldız Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Kilimi
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Evdeme, kiritifi el dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Atkı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, pembe, beyaz, yeşil, lacivert, hardal sarısı, sarı

Kadirli Karatepe köyünde dokunan bu kilimin antik değerinin olması nedeniyle, dokuyan kişinin ailesi tarafından kilimin diğer parçalarının, paylaşılmış olduğu araştırmalar neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu sebeple kilimin diğer parçalarına ulaşılammıştır. Kırmızının hakim olduğu bu kilimde ana motif Artılı yıldızdır(3-b). Yine zeminde Yıldız(3-c),Koç boynuzu (3-d)desenleriyle kilim süslenmiştir. Bordürde zemin rengi olarak beyaz üzerine çeşitli renklerle Baklava dilimi(3-a) ve Lale motifleri(3-e) ile dokuma tamamlanmıştır. İki parça halinde dokunup sonradan dikilerek birleştirilen bu kilime aynı zamanda çift kanat denir. Dokuma tamamen yün ve doğal boyamadan oluşmuştur. Duvar kilimi olarak kullanılmıştır.

Ek-4

Fotoğraf-4 Özlem YEŞİLYURT ,Seleser Kilim.

Kaynak: Kız Yusufu Köyü (Türkmenoğlu F.) ,2017.

4-a Seymen

4-b Yengeç

4-c Lale

4-d Kurtağzı

4-e Saç bağı

Fotoğraf No	4
Dokunduğu Yere	Kadirli/Kız Yusufu Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Kız Yusufu Köyü (Fatma Türkmenoğlu)
Dokunduğu Tarih	1980
Ebatları	75x180
Dokumanın Yöresel Adı	Seleser Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Teknikleri	Düz dokuma, Kırkılı el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya
Çoğru	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavimsiyah, kiremit rengi, orijinal koyun rengi kalıverengi, pembe

Kız Yusufu köyünde dokunan bu kilim 1980 yılında Fatma Türkmenoğlu tarafından dokunmuştur. Yer yaygısı olarak kullanılan kilimin renkleri yıllardır kullanılmış olmasına rağmen hala net güzelliğini korumaktadır. Tamamen doğal boya ve eğrilmiş, bükülmüş yünle dokunan bu kilim Seleser adıyla anılmaktadır. Kırmızı çam kabuğuna kül elenerek elde edilen doğal boya ile boyanmıştır. Eski dönemlerde oldukça yoğun ve zahmetli desenlerin tercih edildiği gözlemlenmiştir. En dış bordür kısmında Yengeç motifi(4-b), iç bordürde onu takip eden Lale motifi(4-c) bulunmaktadır. Lale motifinin bitimiyle Saç bağı(4-e) yine Yengeç motifiyile(4-b), göbek kısmında üç büyük Seymen motifiyile(4-a) kilim desenlenmiştir.

Ek-5

Fotoğraf-5 Özlem YEŞİLYURT, Seymen Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim kooperatifi ,2019.

5-a Seymen

5-b Yar yâre baktı

5-c Yar yâre küstü

5-d Tarak

Fotoğraf No	5
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1900 Yılları
Ebatları	110x115
Dokumanın Yöresel Adı	Seymen Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer Yayıgı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkikli el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Mavi ,kirmizi, siyah, gri

Karatepe köyünde 1930 yıllarında dokunan bu kilim Karatepe köyünde dokunmuştur. Yaklaşık 120 yıllık olan bu kilimin deformasyonu yok denecek kadar azdır. Ana motif olarak göbek kısmı tamamen Seymen motifi(5-a) ile süslenmiştir. Göbek kısmının bitiminde ince bir bordürle Tarak motifi (5-d) kilimi çerçevelemiştir. İki uzun bordürde Yar yâre küstü motifi (5-c) ,iki kısa kenarda ise Yar yâre baktı motifi(5-b) işlenmiştir. Karatepe Kilim Kooperatif tarafından korumak amacıyla sahiplenilmiştir.

Ek-6

Fotoğraf-6 Özlem YEŞİLYURT, Hayat Ağacı Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019

6-a Hayat ağacı 6-b Yarım kurt ağzı 6-c Kurt iz 6-d Çam ağacı

Fotoğraf No	6
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1930 yılları
Ebatları	124x200
Dokumanın Yöresel Adı	Hayat Ağacı Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Kilimi
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkifti el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Gri, mavi, kırmızı, yeşil, siyah, beyaz

Kadirli Karatepe köyünde dokunan bu kilim yaklaşık 90 yıllıktır. Adından da anlaşılacağı üzere kilime hakim olan motif Hayat Ağacı motifidir.(6-a)Hayat ağacının bitimiyle, açık mavi zemin üzerine Kurt iz (6-c) motifiyle bordür desenlemiştir. Bordürün hemen bitiminde ince su yolu olarak Çam ağacı motifi (6-d) kullanılmıştır. En son bordürde ise kırmızı zemin üzerine Yarım Kurt ağzı (6-b) motifi ile kilimin dört tarafı dokunmuştur.

Ek-7

Fotoğraf:7 Özlem YEŞİLYURT ,Seymen Kilim.

Kaynak: Kız Yusuf lu Köyü(Türkmenoğlu F.),2017.

7-a Seymen

7-b Yengeç

7-c Kurt ağzı

7-d Lale

Fotoğraf No	7
Dokunduğu Yöre	Kadiri/Kız Yusuf lu Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Kadiri Karastepe Kilim Kooperatif
Dokunduğu Tarih	1980 yılları
Ebatları	75x180
Dokumanın Yöresel Adı	Seymen Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz Dokuma ,Kırkıtli el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Atkı	Yün
Kullanılan Renkler	Yeşil ,kırmızı, mavı, siyah, kahverengi, beyaz, pembe

Bu kilim Kız Yusuf lu Köyünde 1980 yılında Fatma Türkmenoğlu tarafından dokunmuştur. En dış bordürde yeşil zemin üzerine kilimin dört tarafı Yengeç motifi(7-b) ile süslenmiştir. Buradaki yeşil boya "Pampal" denilen gelincik çiçeği ile boyanmıştır. Kilimin göbek kısmına gelince üç büyük siyah ipe dokunmuş Seymen motifi(7-a) bunların etrafına kırmızı renkte dokunmuş Kurt ağzı (7-c) motifi ile kilim süslenmiştir. Buradaki renklerden kırmızı çam kabuğunun toprakla temas eden kısmından elde edilmiştir. Bordür kısmındaki pembe boyada meşenin bir türü olan "Eğrelti otu" ile boyanmış olup kahverengide ceviz kabuğundan elde edilmiştir.

Ek-8

Fotoğraf-8 Özlem YEŞİLYURT, Koç Boynuzu Kilim.

Kaynak: Kız Yusuf lu Köyü (Türkmenoğlu F.), 2017.

8-a Koç Boynuzu

8-b Lale

8-c Kurt ağzı

8-d Kurt ağzı

Fotoğraf No	8
Dokunduğu Yöre	Kadirli/Kız Yusuf lu Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Kız Yusuf lu Köyü (Fadime Türkmenoğlu)
Dokunduğu Yılı	1980 yılları
Ebatları	75x180
Dokumanın Yöresel Adı	Koç Boynuzlu Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Kirkitli el dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Pembe, kırmızı, yeşil, siyah, beyaz

Kız Yusuf lu Köyünde Fadime Türkmenoğlu tarafından dokunan bu kilimin orta zeminine Koç Boynuzu motifi(8-a) hakimdir. Koyu pembe zemin üzerine beyaz , pembe ve siyah renkle koç boynuzu nakışlanmıştır. Yine göbekte Koç boynuzu motifi ile Kurt ağzı motifi (8-d) ve Lale motifi(8-b) işlenmiştir. Kilimde bir bordür gözlemlenmiştir. Yeşil zemin üzerine siyah ve pembe renklerle işlenmiş Kurt Ağzı motifi(8-c) ile kilim dokuma sonlandırılmıştır. (İlçikli Kilim).

Ek-9

Fotoğraf:9 Özlem YEŞİLYURT, Zincirli Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2017.

9-a Zincir

9-b Yaprak

9-c Mektup

9-d Eli Belinde

Fotoğraf No	9
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi .
Dokunduğu Tarih	1930 yılları
Ebatları	165x335
Dokumamanın Yöresel Adı	Zincirli Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Kilimi
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, kırkışıl el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boyama
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavimsiyah, turuncu, hardal sarısı, pembe, kahverengi

Kadirli'nin Karatepe köyünde 1930 yılında çift kanat halinde dokunan bu kilim Karatepe Kilim Kooperatifinde korunmaktadır. Dışarıdan gelen nemi ve soğuğu engellemek amacıyla duvar kilim olarak kullanılmıştır. Çift kanat denilen bu kilim iki parça halinde dokunulup sonradan dikilerek birleştirilmiştir. Kahverengi zemin üzerine mavi, beyaz, kırmızı renklerle Zincirli motifi (9-a) işlenmiştir. Zincirli motifinin hem iç kısmında hem de dış kısmında Mektup motifi (9-c) ile süslenmiştir. Göbek kısmın çerçevelerinde Eli Belinde motifi (9-d) de kullanılmıştır. Kilimin bordürü ise Yaprak motifi (9-b) ile süslenerek dokuma sonlandırılmıştır.

Ek-10

Fotoğraf:10 Özlem YEŞİLYURT, Hayat Ağacı Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2017.

10-a Hayat Ağacı

10-b Kuş

10-c Kurt Ağız

10-d Eli Belinde

Fotoğraf No	10
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1940 Yılları
Ebatları	124x200
Dokumanın Yöresel Adı	Hayat Ağacı Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Kilimi
Dokuma Teknikleri	Düz dokuma, Kırkılı el dokuma, Evdeme
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Mavi, kırmızı, siyah, yeşil

Karatepe köyünde dokunan bu kilim Duvar kilimi olarak kullanılmıştır. Göbek kısmı tamamen Hayat Ağacı motifi (10-a) ile süslenmiştir. Ağaç üzerinde dallarda duran Kuş motifleri (10-b) bu dönemde hayvansal figürlerin, dokumaya işlendiği de bize bilgi ışığı olmuştur.

Ek-11

Fotoğraf:11 Özlem YEŞİLYURT ,Zincirli Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi ,2019.

11-a Zincir 11-b Gül budak 11-c Lale 11-d Koç boynuzu 11-e Eli 11-f Yıldız 11-g Tarak belinde

Fotoğraf No	11
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1910 yılları
Ebatları	165x335
Dokumanın Yöresel Adı	Zincirli Kilim
Kullanıldığı Alan	Duvar Kilimi
Dokuma Tekniği	Düz Dokuma, Kırkılı el Dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Afı	Yün
Kullanılan Renkler	Beyaz, kırmızı, yeşil, mavimsi, sarı

Karatepe köyünde dokunan bu kilim yaklaşık 110 yıllıktır. Kilimin tamamına ulaşılammıştır. Antik eser değeri olduğundan dolayı ,dokuyan kişinin çocukları tarafından paylaşılmıştır. Karatepe Kilim Kooperatifinde koruma amaçlı saklanmaktadır. Desen tamamen gözükmemekle birlikte göbekte Zincir motifin (11-a) hakim olduğunu görmekteyiz. Zengin motife sahip bu kilimin zemininde, zincir motifinin dışında, Koç boynuzu (11-d) , Eli Belinde (11-e), Lale (11-c), Yıldız (11-f), motifleri kullanılmıştır. Bordürde Tarak motifi (11-g) ile ince bir su yolu onun devamında Gül budak (11-b) ve Lale motifi (11-c) ile kilim tamamlanmıştır.

Ek-12

Fotoğraf:12 Özlem YEŞİLYURT, Taraklı Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

12-a Tarak

12-b Kurt izi

12-c Dolgulu Saç
bağı

12-d Yengeç

12-e Tepeli Dikme

Fotoğraf No	12
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1930 yılları
Ebatları	165x335
Dokumanın Yöresel Adı	Taraklı Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kirkitili el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Atkı	Yün
Kullanılan Renkler	Mavi, kırmızı, yeşil, beyaz, siyah, sarı, turuncu

Karatepe köyünde 1930 yıllarında dokunan bu kilim Kadırlı Kilim Kooperatifinde korunmak amaçlı saklanmaktadır. Zengin desen ve renkleriyle dikkat çekmektedir. Göbek kısmında üç büyük Tarak motifi (12-a), bu motifin alt ve üst köşelerinde Yengeç motifi (12-d) görmekteyiz. Tarak motiflerini çerçeveleyen Kurt izi motifleri (12-b) ile göbek kısmı doldurulmuştur. Kilimin dört tarafını çevreleyen ince Tepeli Dikme motifi (12-e) ile Dolgulu Saç Bağı motifleri (12-c) bordürün tamamını oluşturmuştur.

Ek-13

Fotoğraf:13 Özlem YEŞİLYURT ,Stilize Edilmiş Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2017.

Fotoğraf No	13
Dokunduğu Yöre	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2015
Ebatları	107x160
Dokumanın Yöresel Adı	Stilize edilmiş Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Kirkitli el dokuma ,evdime
Kullanılan Malzeme	Hazır yün ,Doğal boya
Çığı	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, sarı

Karatepe Kilim Kooperatifinde yakın zamanda istek ve talep doğrultusunda dokunmuş Stilize bir kilimdir. Kullanılan malzeme dışarıdan gelen hazır yündür. Boyası yine doğal boyadır. Desenler sadece süs amaçlı kullanılmıştır. Eski gelenek ve yaşam tarzlarından hiçbir esinti yoktur bu kilimde.

Ek-14

Fotoğraf:14 KenanERZURUM , Artılı Yıldız/ Küpeli Kilim

Kaynak: TürkmenAvşar Dokumaları ,2017,74.

14-a Yıldız

14-b Artılı Yıldız

14-c Kurt ağzı

14-d Kurt ağzı

Fotoğraf No	14
Dokunduğu Yöre	İbistanlı Köye
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	27.04.2014.
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1970'li yıllar
Ebatları	?
Dokumanın Yöresel Adı	Artılı yıldız
Kullanıldığı Alan	Yer Yayıgı
Dokuma Tekniği	Kirikili düz el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, pamuk, doğal boya
Çözü	Pamuk
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Orijinal koyun yünü beyaz, kırmızı, yeşil ve siyahlar.

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim erken döneme ait bir kilimdir. Çözgü ipi pamuk, atkı ipi yündür. 1950 yılları ile yada daha önceki yıllarla kıyasladığımızda, renklerin daha soft olduğunu görmekteyiz. Kilimin göbek kısmında iki büyük Yıldız motifi/Küpeli motifi (14-a) olduğunu görmekteyiz. Devamını Kurt Ağzı motifi (14-d) , küpeli ile göbek kısmını tamamlamıştır. Tek bordürü olan bu kilimin bordür deseni Kurtiz motifidir. (14-c).

Ek-15

Fotoğraf 15: Kenan ERZURUM, Aslan Başı Kilim.

Kaynak: Türkmen Aşşar Dokumaları , 2017, 81.

15-a Sevdi dolaştı

15-b Aslan başı

15-c Kırlangıç ayağı.

Fotoğraf No	15
Dokunduğı Yöre	Kadirli Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	27.04.2014
Bulunduğı Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğı Tarih	2010'lu yıllar
Ebatları	110x160cm
Dokumanın Yöresel Adı	Aslanbaşı Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniğı	Düz dokuma, Kırkikli el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün ip, doğal boya,
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Yeşil, mavi, kırmızı, doğal koyun yünü krem, siyah, doğal koyun yünü kalverengi

Karatepe yöresine ait bu kilim 2010'lu yıllarda Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunmuştur. Kırkikli el dokuma olan kilimin çözgüsü ve atkısı yündür. Göbek kısmında ana desen olarak Aslanbaşı motif (15-b), göbek motifinin hemen bitiminde Sevdi dolaştı motifi (15-a) işlenerek devam etmektedir. Geniş bordürde yeşil renkle boyanmış zemin üzerine, Kırlangıç Ayağı motifi (15-c) kilimin dört tarafını dolanmıştır. Yine en dış ince bordürde, krem ve koyu yeşil renklerle birleşen Sevdi dolaştı (15-a) motifle dokuma deseni bitirilmiştir.

Ek-16

Fotoğraf:16 Kenan ERZURUM, Baklava Dilimli Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları , 2017, 117.

Fotoğraf No	16
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	?
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	
Ebatları	75x150
Dokumanın Yöresel Adı	Baklava Desenli Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, kırkiki el dokuma evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya
Çoğu	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Orijinal koyun yünü siyah, orijinal koyun yünü beyaz, karmın, mavimsi yeşil, orijinal koyun yünü gri, soğan kabuğu ile boyanmış sarı.

Kadirli Karatepe'de dokunan bu kilimin ana motif Baklava dilimi motifinin olduğu görülmektedir. Orta zemine kırmızı renk hakimdir. Kırmızı zemin üzerine beyaz renkle Baklava motifi (16-a), baklava motifinin içerisine siyah renkle süslenmiş Yıldız motifi ((16-b) yer almaktadır. Göbek kısmı yıldız motifinin etrafını Kurt ağızı (16-f) ve Ördek motifi kiliminin (16-g) işlenmesiyle tamamlanmıştır. İnce bordür Çam ağacı motifiyile (16-d) kilimin iki uzun kenarına nakışlamıştır. Kalın bordürde ise Saç bağı motifi (16-e) ve Tarak motifiyile (16-c) dokuma tamamlanmıştır.

Ek-17

Fotoğraf:17 Kenan ERZURUM, Avize Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları , 2017, 85.

17-a Avize

17-b Tarak

17-c Kurt iz

17-d Saç bağı

17-e Bıçkı

Fotoğraf No	17
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Kooperatifi
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	21.10.2012
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2013
Ebatları	135x165cm
Dokumanın Yöresel Adı	Avizeli Kilim
Kullandığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkılı el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya
Çözüğü	Yün
Ağı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavimsi, çivit, kiremit, hardal sarısı, doğal yün beyaz

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim tamamen yün iplikten dokunmuştur. Yöresel adı ile Avizeli kilim de orta göbekte yoğun bir şekilde Avize motifleri (17-a) ile süslenmiştir. Avize motifleriyle birlikte göbek kısmında Saç Bağı motifi (17-d) işlenmiştir. Göbek kısmının hemen bitiminde su yolu olarak Tarak motifi (17-a) yer almıştır. İç bordürde yine saç bağı (17-d), dış bordürde ise Kurt iz (17-c) motifi ile kilim deseni tamamlanmıştır.

Ek-18

Fotoğraf 18: Kenan ERZURUM, Baklava Dilimli Kilim.

Kaynak: Türkmen Aşşar Dokumaları , 2017, 95.

18-a Baklava

18-b Eli belinde

18-c Saç bağı

18-d Çam ağacı

Fotoğraf No	18
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	21.10.2012
Bulunduğu Yer	Kadirli /Karatepe
Dokunduğu Tarih	2013
Ebatları	85x160cm
Dokumanın Yöresel Adı	Baklava Dilimli Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer Yayıması
Dokuma Tekniği	Düz dokum, evdime , kırkikli el dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün ,doğal boya
Çözü	Yün
Atkı	Yün
Kullanılan Renkler	Orijinal koyun yünü kahverengi, kırmızı, siyah, lacivert.

Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilimin ana maddesi yündür. Yakın dönem dokumasıdır. Renklere bakılırsa eski döneme nazaran daha pastel tonlar kullanılmıştır. Göbek kısmında iki büyük Baklava Dilimli motif (18-a) kullanılmıştır. Baklava dilimli motifin etrafında Eli Belinde motifleri (18-b) ile dokumanın göbek kısmı tamamlanmıştır. Göbek kısmın hemen bitiminde ince bordür şeklinde Çam Ağacı motifi (18-d) işlenmiştir. Kalın bordürde Saç Bağı motifi (18-c) ile dokuma tamamlanmıştır.

Ek-19

Fotoğraf:19 Özlem YEŞİLYURT, Bereket Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi ,2017.

19-a Bereket
Motifi

19-b Kurt ağzı

19-c Akrep

19-d Göz motifi

Fotoğraf No	19
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	22.04.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2013
Ebatları	120x180
Dokumamanın Yöresel Adı	Bereket Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Dür dokuma, Kırkışıl el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Yün ip, doğal boya
Çöngü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavi, doğal koyun yünü beyaz, yeşil, lacivert, hardal sarısı, açık sarı, kahve rengi,

Kadirli Karatepe köyünde dokunan bu kilim, Bereket Kilim olarak adlandırılmıştır. Adından da anlaşıldığı üzere göbek kısmında üç büyük Bereket motifi (20-a) işlenmiştir. Soğan kabuğu ile boyanmış sarı zemin üzerine kırmızı, mavi, açık sarı ve beyazla bereket motifi süslenmiştir. Göbek kısmı tarak motifiyle tamamlanırken, iç bordür mavi zemin üzerine Göz motifiyle (20-d) devam etmiştir. İç bordürün bitimi yine tarak motifi ile tamamlanmıştır. Dış bordüre gelince kilimin dört tarafını süsleyen Kurt Ağızı motifiyle (20-b) dokuma sonlandırılmıştır.

Genel olarak kilimlere bakıldığında göz motifinin bereket motifiyle birlikte nakışladığı gözlemlenmiştir.

Ek-20

Fotoğraf:20 Kenan ERZURUM, Baklava Dilimli Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları , 2017, 105.

20-a Çam ağacı

20-b Baklava dilimi

20-c Yıldız

20-d Eli belinde

Fotoğraf No	20
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	27.04.2014
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2013 yılları
Ebatları	110x160
Dokumanın Yöresel Adı	Baklava Dilimli Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Evdime, Kırkılı el dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, Lacivert, Kahverengi, Sarı, Turkuaz, Beyaz

Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim yeni döneme ait bir dokumadır. Çözgü ve atkı ipe hazır yünden ancak boyası yine doğal boyadır. Önceki dönemlerle kıyasladığımızda desenlerin azaldığı ve sadece süs amaçlı kullanıldığı gözlemlenmiştir. Göbek kısmında iki büyük Baklava motifi (20-b), baklava motifinin içerisine Yıldız motifi (20-c) işlendiği görülmektedir. İnce bordürde Çam ağacı motifi (20-a) kalın bordürde ise Eli belinde motifi (20-d) ile dokuma tamamlanmıştır.

Ek-21

Fotoğraf:21 Özlem YEŞİLYURT, Stilize Edilmiş Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

21-a Çam ağacı

21-b Tarak

Fotoğraf No	21
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2015
Ebatları	110x175
Dokumanın Yöresel Adı	Stilize Edilmiş Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Kirli el dokuma, Evdime
Kullanılan Malzeme	Doğal boya, Yün
Çığı	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Sarı kırmızı, yeşil, siyah, gri, mavi

Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim stilize edilmiş kilimlere en uygun örnektir. Neredeyse Anadolu motiflerinden hiçbir esinti yoktur. Sadece bordürde Çam ağacı ve Tarak motifinin dışında .Yün hazır yün yine ipin boyamasında doğal boya kullanılmıştır.

Ek-22

Fotoğraf:22 Kenan ERZURUM, Baklava Dilimli Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları, 2017, 108.

22-a Baklava

22-b Eli Belinde

22-c Yıldız

22-d Eli Belinde

22-e Doldur
Dök motifi

Fotoğraf No	22
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	27.04.2014
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2013 yılları
Ebatları	110x160
Dokumanın Yöresel Adı	Baklava Dilimli Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma, Kırkışıl el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Hazır yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Aktı	Yün
Kullanılan Renkler	Yeşil, mavi, beyaz, kırmızı, kahverengi, turuncu

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim erken döneme ait olup eski döneme ait izler taşımaktadır. Göbekte iki büyük Baklava motifi (22-a) yine göbekte Yıldız motifi (22-c) yine Eli belinde motifi (22-b) ile kilim göbeği tamamlamıştır. Bordür kısmında ise Eli belinde motifi (22-d) ile Doldur Dök motifi (22-e) ile kilim sonlandırılmıştır.

Ek-23

Fotoğraf:23 Kenan Erzurum, Baklava Dilimi Kilim.

Kaynak: Türkmen Aşar Dokumaları, 2017, 110.

23-a Baklava Dilimi

23-b Dolgu Saç bağı

23-c Kırkangıç Ayağı

Fotoğraf No	23
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	21.10.2013
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2010 yılları
Ebatları	80x170
Dokumanın Yöresel Adı	Baklava Dilimi Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	Düz dokuma ,Kırkiki el dokuma ,evdime
Kullanılan Malzeme	Hazır yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adu	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavimsi yeşil, sarı, beyaz, bordo, siyah, yeşil, lacivert

Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim yeni döneme ait kilimlerdendir. Kilimin göbeğinde üç büyük Baklava dilimi motifi (23-a), bordüründe Dolgu Saç bağı motifi (23-b) ve Kırkangıç ayağı motifi (23-c) kullanılmıştır.

Ek-24

Fotoğraf:24 Kenan ERZURUM, Kambur Kaynana Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları , 2017, 138.

24-a Kambur
Kaynana

24-b Lale

24-c Laleli kenar
su yolu

24-d Lale

24-e Eli belinde
kız

Fotoğraf No	24
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	21.10.2013
Bulunduğu Yer	Bülent Develi Kadiri
Dokunduğu Tarih	Tespit edilememiş
Ebatları	80x155
Dokumanın Yöresel Adı	Kambur Kaynana Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Kiriktili el dokuma , evdime
Kullanılan Malzeme	Yün ,doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Hardal, siyah, mavi, kahverengi, kırmızı

Karatepe bölgesinde dokunan bu kilimin ne zaman dokunduğuna ait tarih bulunamamıştır. Kambur kaynana kiliminin hikayesini Kenan ERZURUM kitabında şöyle anlatmıştır:

Pınardan su getirmeye giden gelin ve kaynananın çekişmesidir. Laleli su yolu bu hikayenin geçtiği doğal ortamın bir parçasıdır.

Gelinin kambur bir kaynanası vardır. Gelin bunu hiç sevmemektedir. Kırmızı ile işlenen nakış gelini Eli belinde motifi (24-e), siyah renkli işlenmiş olan nakış Kambur kaynanayı(24-a) temsil ettiği söylenmektedir. Kilimin sağ ve sol bordürünü çerçeveleyen Laleli Kenar Su motifi (24-c) alt ve üst bordür ise Lale motifini (24-b) temsil eder. Hikâyeye göre kaynana ile kavga eden gelin sürekli dereye suya gider ve su yolu üzerindeki lalelerle konuşarak ferahlar.

Ek-25

Fotoğraf:25 Kenan ERZURUM, Kartal Kanadı Kilim.

Kaynak: Türkmen Aşar Dokumaları , 2017, 140.

25-a Kartal Kanadı

25-b Dolgu Saç
Bağı

Fotoğraf No	25
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	23.03.2015
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2010 yılları
Ebatları	140x175
Dokumanın Yöresel Adı	Kartal Kanadı Kilimi
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Kırkikli el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün , doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Lacivert, krem, kahverengi

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim yeni döneme ait bir kilimdir. Bu kilimde göbek desen kullanılmamıştır. Kilimin ana deseni Kartal kanadı motifidir. (25-a) Kartal kanadı ile birlikte işlenen motif Dolgu Saç bağı motifidir. (25-b)

Ek-26

Fotoğraf: 26 Kenan ERZURUM, Koç Boynuzu.

Kaynak: TürkmenAvşar Dokumaları , 2017, 149.

26-a Koç Boynuzu

26-b Bıçkı

26-c Kurt ağzı

26-d Kurt Ağzı

26-e Dolgulu Eli Belinde

Fotoğraf No	26
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	23.03.2015
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1950 yılları
Ebatları	195x405
Dokumanın Yöresel Adı	Koç Boynuzu Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Kırkikli el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Ata	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, mavimsiyah, siyah, doğal koyun yünü krem, hardal sarısı, turuncu

1950 yıllarında dokunan bu kilim Karatepe Kilim Kooperatifine hediye edilmiştir. Zeminde renk olarak mavi ve krem rengi üzerine dört büyük Koç Boynuzu motifi (26-a) görülmektedir. Kırmızı ve siyah Koç boynuzunun içerisine Dolgulu Eli belinde (26-e) motifi ve Kurt Ağzı motifi (26-c) kullanılmıştır. Bordürde ise siyah zemin üzerine kırmızı, turuncu ve krem renkleri ile Kurt Ağzı motifi (26-d) ve Bıçkı motifi (26-b) kullanılmıştır.

Ek-27

Fotoğraf:27 Özlem YEŞİLYURT, Modernize Kilim .

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

27-a

27-b

27-c

Fotoğraf No	27
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim
Dokunduğu Tarih	2015
Ebatları	83x147
Dokumamanın Yöresel Adı	Modernize Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer Yayıgı
Dokuma Tekniği	Kırkılı El Dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Astı	Yün
Kullanılan Renkler	Beyaz, sarı, kırmızı, mavimsi, kahverengi

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim yeni döneme aittir. Renklerden ve desenlerden de anlaşılacağı gibi renklerin daha soft oluşu, desenlerinde azlığı dikkati çeker.

Ek-28

Fotoğraf:28 Kenan ERZURUM, Çiçekli Kilim.

Kaynak: Türkmen Avşar Dokumaları , 2017, 119.

28-a Çiçek

28-b Sevdî dolaştı

28-c Kırılmaç Ayağı

Fotoğraf No	28
Dokunduğu Yöre	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	27.04.2014
Bulunduğu Yer	Karatepe Köyü
Dokunduğu Tarih	2010 yılları
Ebatları	110x160
Dokumanın Yöresel Adı	Çiçekli Kilim
Kullanıldığı Alan	Yer yaygusu
Dokuma Tekniği	Kırkılı el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, çöngü ipliği
Çöngü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, sarı, siyah, krem, gri, beyaz

Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilimin geometrik hayvansal desenlerinin yerini genel olarak çiçek motiflerinin aldığı görülmektedir. Zeminde üç büyük Çiçek motifi (28-a) bordür kısmı kilimde bölünmeden, hemen çiçek motifinin etrafını saran Kırılmaç Ayağı motifi (28-c) ile süslenmiştir. Dokumanın en dış kısmında ise Sevdî dolaştı motifi (28-b) ile kilim çerçevesi oluşturulmuştur.

Ek-29-30

Fotoğraf: 29 Özlem YEŞİLYURT, Küçük Kilim .

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

2017 yılında, kapı önlerinde kullanılmak üzere dokunan bu kilim istek doğrultusunda sipariş üzerine dokunmuştur.

Fotoğraf:30 Özlem YEŞİLYURT, Stilize Edilmiş Kilimler.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Yeni döneme ait dokumalardır.

Ek-31

Fotoğraf: 31 Özlem YEŞİLYURT, Çanta.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Yeni döneme ait bir dokumadır. Hazır yün ve doğal boya kullanılmıştır.

Ek-32

Fotoğraf:32 Özlem YEŞİLYURT, Ağaçlı Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Fotoğraf No	32
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	?
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Ağaçlı Kilim
Kullanıldığı Alan	Panoluk Kilim
Dokuma Tekniği	Kiriktili el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Hazır yün, doğal boya, keçe
Çoğru	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Mavi, yeşil, sarı, gri, hardal sarısı, turuncu, kalverengi

Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilim, istek talep doğrultusunda dokunmuş bir panoluk dokunmuştur. Geleneksel motiflerden hiçbir esinti yoktur. Kooperatifte çalışan Kilim hocası Ayşe Haksever sipariş doğrultusunda dokunduğunu belirtmiştir.

Ek-33

Fotoğraf: 33 Özlem YEŞİLYURT, Koyunlarını Otlatan Kadın.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Fotoğraf No	33
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.03.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	2010 yılları
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Koyunlarını Otlatan Kadın
Kullanıldığı Alan	Panofuk Kilim
Dokuma Tekniği	Kirikili el dokuma
Kullanılan Malzeme	Yün, Hamir yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Beyaz, kırmızı, yeşil, siyah, sarı, mavi, turuncu, pembe, gri

Yeni döneme ait bir dokuma olan bu kilim duvar süsü olarak, sipariş doğrultularında dokunmaktadır. Karatepe Kilim Kooperatifinde dokunan bu kilimde, köy yaşantısını anlatan küçük bir kesit sunulmuştur.

Ek-34

Fotoğraf:34 Özlem YEŞİLYURT, Noel Baba Figürü Kılımlı.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Fotoğraf No	34
Dokunduğu Yöre	Kadirli/ Karatepe
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2019
Bulunduğu Yer	Kadirli Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1985 Yılları
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Noel Baba Kılımları
Kullanıldığı Alan	Panohü Kilim
Dokuma Tekniği	Kiriktili el dokuma.
Kullanılan Malzeme	Yün, Doğal boya
Çözgü	Yün
Ata	Yün
Kullanılan Renkler	Kırmızı, yeşil, lacivert, beyaz, kahve, siyah, sarı, gri

1985 yılında Uluslararası bir açılım yapan Karatepe Kilim Kooperatifi, Amerika başta olmak üzere birçok ülkeye yoğun talepler doğrultusunda, siparişle Noel Baba kılımları dokunmuştur. Doğal boya ve doğal yünle dokunmuştur. Noel Baba figürünün üzerinde Türk motifleri işlendiği görülmüştür.

Ek-35

Fotoğraf: 35 Özlem YEŞİLYURT, Çanta

Günlük hayatta Kilim en çok kullanılan eşyalar arasında yer alma sebebiyle korunması, saklanması oldukça güçtür olmuştur. Kullandıkça büyük bir kısmı eskiyen dokumaların zamanla yıpranan kısımları çıkarılmış, sağlam kısımlarından çanta, heybe, erzak çantası gibi gündelik hayatta kullanılan başka bir malzemeye dönüştürülmüştür.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Ek-36

Fotoğraf:36 Özlem YEŞİLYURT, Çanta.

Kaynak: Kız Yusuf lu Köyü, Türkm enoğ lu f,)2017.

Fotoğraf No	36
Dokunduğu Yöre	Kadirli Karatepe Bölgesi
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	07.05.2017
Bulunduğu Yer	Kız Yusuf lu Köyü
Dokunduğu Tarih	1980 Yılları
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Çanta
Kullanıldığı Alan	Bayan Çantası
Dokuma Tekniği	Kiriktili el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Siyah, pembe, kırmızı

Kız Yusuf lu Köyünde Fatma Türkm enoğ lu tarafından dokunan bu çanta tamamen doğal boya ,yün, ve Anadolu motifleriyle süslenmiştir. Pembe boya eğrelti denilen meşenin bir çeşidi olan bitkiden elde edilmiştir. Kullanılan renkler kırmızı; çam kabuğu, yeşil; develik bitkisi, kahverengi; ceviz kabuğudur. Siyah; karadal bitkisinden elde edilmiştir.

Ek-37

Fotoğraf: 37 Özlem YEŞİLYURT, Terki Bağı.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Fotoğraf No	37
Dokunduğu Yöre	Karatepe Köyü
Dokuma Türü	Kilim
İnceleme Tarihi	02.05.2019
Bulunduğu Yer	Karatepe Kilim Kooperatifi
Dokunduğu Tarih	1870 Yılları
Ebatları	
Dokumanın Yöresel Adı	Terki Bağı
Kullanıldığı Alan	Nazarlık
Dokuma Tekniği	Kiriktili el dokuma, evdime
Kullanılan Malzeme	Yün, doğal boya, boncuk, ayna
Çözgü	Yün
Adı	Yün
Kullanılan Renkler	Kahverengi, kiremit rengi, doğal koyun yün rengi krem

Gelin olacak kız at sırtında gelin gittiği için, at alına özel bir dokuma yapılarak süslenmiştir. Her gelin çeyizine mutlaka bir nazarlık dokunmuştur. Eli belinde motifinin işlendiği bu dokumada, motifinin anlamına uygun kullanılması dikkati çekmektedir. Atın alın kısmına gelecek şekilde dokunan bu kilimin orta kısmına ayna konulmuştur. Tamamen geleneksel bir adet olan bu dokuma türü, ne yazık ki artık kooperatifte kalan örneklerle sınırlıdır.

Ek-38-39

Fotoğraf:38 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Yaklaşık altmış yıllık bir cicim dokuma heybedir. Çeyizlerde saklandığı için günümüze deformasyonu olmadan ulaşmıştır. Kırmızı, sarı yeşil, mavi renklerinin doğallığı göze çarpmaktadır.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Fotoğraf: 39 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

1960 yıllarına ait büyük kilim parçalarının deformasyonundan oluşmuş sumak dokuma heybe.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Ek-40-41

Fotoğraf:40 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019 .

Yaklaşık yetmiş yıllık Sumak dokumalardır.

Fotoğraf:41 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019 .

Cicim dokuma heybe .Yaklaşık 60 yıllık bir dokumadır.

Ek-42-43-44

Fotoğraf:42 Özlem YEŞİLYURT, Yastık.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019 .

İçi yünle doldurularak ,yastık veya minder olarak kullanılmıştır. Yaklaşık atmış yıllık buyastık cicim dokumadır.

Fotoğraf:43 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Fotoğraf:44 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Foto: 43 Cicim dokuma 60 yıllık bir heybedir.Foto:44 70 yıllık bir heybe ve cicim dokumadır. Çeyizlerde saklandığı için günümüze kadar deformasyon geçirmediği günümüze kadar gelmiştir.

Ek-45-46

Fotoğraf:45 Özlem YEŞİLYURT, Heybe

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019 .

Yaklaşık 1960 yıllarına ait bu dokuma çeyiz içerisinde saklandığı için deformasyona uğramadan günümüze kadar ulaşmıştır.

Foto:46 Cicim dokuma

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

60 yıllık bir heybedir. 70 yıllık bir heybe ve cicim dokumadır. Çeyizlerde saklandığı için günümüze kadar deformasyon geçirmeden günümüze kadar gelmiştir.

Ek-47-48

Fotoğraf:47 Özlem YEŞİLYURT, Zili Dokuma.

Fotoğraf:48 Özlem YEŞİLYURT, Sumak Dokuma.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Ek-49

Fotoğraf:49 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Cicim dokuma türü olan bu heybe, yaklaşık 60 yıllık bir dokuma türüdür.

Ek-50

Fotoğraf : 50 Özlem YEŞİLYURT, Ceplik.

Eskiye yıpranan kilimlerin sağlam parçalarından oluşan kısımları kesilerek oluşturulan erzak çantası yada ceplik olarak adlandırılır.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Ek-51

Fotoğraf: 51 Özlem YEŞİLYURT, Heybe.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi,2019.

Yeni döneme ait bir heybe örneği .Renklerin solukluğu ,desenlerin oldukça azlığı, yeni dönem dokumalarının gittikçe değiştiği görülmektedir. Üzerinde yapılan araştırmaları netleştirme açısından önemlidir.

Ek-52

Fotoğraf:52 Özlem Yeşilyurt, Çanta.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Sipariş üzerine dokunan, yün iplik doğal boya ile dokunan çanta.

Ek-53

Fotoğraf: 53 Özlem YEŞİLYURT, Kapı Süsü Kilim.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Ek-54

Fotoğraf:54 Özlem YEŞİLYURT, Nazarlık.

Kaynak: Karatepe Kilim Kooperatifi, 2019.

Gelin olacak kızların bindiği atın alnına asılmak üzere dokunmuştur. Kapı üzerlerine nazardan korunmak için de kullanılmıştır.

Ek-55

Fotoğraf:55 Özlem YEŞİLYURT ,Çanta.

Kaynak: Karatepe Köyü (Hacer Cafri), 2019.

Sipariş üzerine dokunan yün iplik doğal boya ile dokunan çanta modelleri. Yeni döneme ait bir dokumadır.

Ek-56

Fotoğraf:56 Özlem YEŞİLYURT, Ördekli Çanta.

Kaynak: Karatepe Köyü ,(Hacer Cefri) ,2019.

Ek-57

Fotoğraf: 57 Özlem YEŞİLYURT, Karatepe Kilim Kooperatifinden bir görünüş.

Ek-58

Fotoğraf: 58 Karatepe Kilim Kooperatifinden dış cepheden bir görünüş.

Ek-59

Fotoğraf: 59 Özlem YEŞİLYURT, Karatepe Kilim Kooperatifi, Doğal Boya Atölyesinden bir görünüş.

Ek-60

Fotoğraf: 60 Özl em Yeşilyurt, Doğal boya ile boyanmış yün ler.

Ek-61

RENK SKALASI KİLİM ADI	Kilim No	Siyah	Koyu Yeşil	Krem	Yeşil	Turuncu	Kırmızı	Kiremit Kırmızı	Bordo	Beyaz	Mavi	Turkuaz	Lacivert	A. Kahverengi	K. Kahverengi	Çin. Pembe	Pembe	Sütlü Kahve.	Hardal Sarısı	Gri	Sarı	Fıstık Yeşili	Gül Kuruşu
Koç Boynuzu Kilim	1	X		X	X		X		X	X	X			X					X	X	X	X	
Yıldızlı Kilim	2	X		X	X		X		X	X	X	X		X			X				X		
Yıldız Kilim	3				X	X	X		X	X	X		X			X	X			X	X	X	X
Seleser Kilim	4			X	X			X			X			X	X	X		X		X			X
Seymen Kilim	5	X		X			X			X	X									X			
Hayat Ağacı Kilim	6	X			X		X			X	X							X		X			
Seymen Kilim	7	X					X			X	X			X	X	X	X	X		X			
Koç Boynuzu Kilim	8	X		X		X				X							X					X	X
Zincirli Kilim	9	X				X	X		X	X	X	X			X				X				X
Hayat Ağacı Kilim	10	X			X	X				X													
Zincirli Kilim	11			X	X		X				X											X	
Taraklı Kilim	12	X			X	X	X			X	X											X	
Stilize Edilmiş Kilim	13				X		X															X	
Artılı/Küpel i Kilim	14	X		X	X		X																
Aslan başı Kilim	15	X	x	X	X		X	X			X			X				X					
Baklava Dilimli Kilim	16	X			X		X			X	X									X	X		
Avize Kilim	17			X			X	X		X	X	X							X				
Baklava Dilimli Kilim	18	X		X			X			X			X	X									
Bereket Kilim	19		x	X	X		X			X	X		X	X					X		X		

Baklava Dilimli Kilim	20			X			X			X		X	X	X	X					X			
Stilize Edilmiş Kilim	21	X			X		X			X	X									X	X		
Baklava Dilimli Kilim	22			X	X	X	X			X	X			X	X							X	
Baklava Dilimli Kilim	23	X	x		X		X			X	X	X		X		X							
Kambur Kaynana Kilim	24	X					X				X				X					X			
Kartal Kanadı Kilim	25			X									X	X	X								
Koç Boynuzu	26	X		X		X	X				X									X			
Modernize Kilim	27						X			X	X				X							X	
Çiçekli Kilim	28	X		X			X			X	X						X			X	X		
Küçük Kilim	29			X											X		X						
Stilize Edilmiş Kilimler	30	X				X	X			X		X		X	X		X			X			
Çanta	31			X					X	X				X			X						
Ağaçlı Kilim	32	X	X			X	X			X	X						X	X			X	X	X
Koyunlarını Otlatan K. Kilimi	33	X				X	X			X		X					X			X			X
Noel Baba Figürlü Kilim	34	X		X			X		X	X	X	X			X		X	X		X			
Çanta	35							X			X											X	
Çanta	36	X		X	X		X										X	X					
Terki Bağı	37				X			X						X	X			X		X			
Heybe	38	X		X				X			X				X			X		X			
Heybe	39	X		X			X			X	X									X		X	
Heybe	40	X		X		X		X	X	X	X							X					X
Heybe	41	X			X			X	X	X	X												
Yastık	42	X		X				X	X		X												X
Heybe	43	X			X			X	X	X	X	X	X	X	X						X		
Heybe	44	X			X	X			X	X	X						X						
Heybe	45			X	X			X	X	X	X						X						

Cicim Dokuma	46	X				X		X	X	X	X						X			X	X		X
Zili Dokuma	47	X			X	X		X		X	X						X						
Sumak Dokuma	48	X		X	X			X			X	X						X	X				
Heybe	49	X		X						X							X		X				X
Ceplik	50	X					X										X			X	X		X
Heybe	51	X																	X				
Çanta	52						X				X						X						
Kapı Süsü Kilim	53					X	X	X		X	X	X	X	X		X		X			X		X
Nazarlık	54				X		X			X	X	X								X	X		
Çanta	55			X		X			X	X				X	X								
Ördekli Çanta	56	X				X	X			X				X		X	X			X	X		
TOPLAM		37	4	28	25	17	35	15	16	38	39	11	8	19	16	7	13	14	8	23	20	5	12

T. C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

<i>Kişisel Bilgiler</i>	
Adı Soyadı	Özlem YEŞİLYURT
Doğum Yeri	Narman
Doğum Tarihi	24.02.1977
<i>İletişim Bilgileri</i>	
Telefon	505 771 40 75
e-posta	ozlemmysilyurt@hotmail.com
Adres:	Yavuzlar Mah. Aksantaş Toki Konutları 4071 Sok.Y13 Blok No.:11 Yüreğir / Adana
<i>Eğitim Bilgileri</i>	
Lise	Erzurum Oltu Lisesi
Lisans	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
<i>Kariyer Bilgileri*</i>	
İş Deneyimi	
Kurs-Sertifika	
Aldığı Ödüller	
Üyelikler	
İlgi Alanları	
Referanslar	

İmza